

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Andra Kammaren. N:o 16.

Onsdagen den 2 Mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde.

§ 1.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 11 a), angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjunde hufvudtitel.

Punkterna 1—14:

Biföllos.

Punkten 15:

Lades till handlingarne.

Punkten 16:

Bifölles.

§ 2.

Förekom till afgörande Stats-Utskottets Utlåtande N:o 13, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Nionde hufvudtitel.

Punkten 1:

Bifölles.

Punkten 2:

Uti sin motion, N:o 144, hade ledamöterna af Andra Kammar-
ren Herrar *J. Andersson* i Knarre-
vik och *A. P. Lind* föreslagit,
Andra Kammarrens Prot. 1881. N:o 16.

*Om förhöjning
i krigsmanska-
pets aflöning-*

Om förhöjning i krigsmanskapets aflöning. (Porta.) att Riksdagen ville besluta en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhängan, att en utredning måtte ske angående förhöjning af krigsmanskapets pensioner, dervid äfven de redan pensionerade ej borde förbigås, samt att Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag aflåta nådig proposition i denna fråga.

Utskottet hade, beträffande nämnda motion, hemställt,

att densamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd för-
anleda.

Herr Nordenskjöld yttrade: Det kan naturligtvis icke falla mig in att vid den föredragna punkten framställa något yrkande. Jag vill nu endast här uttala min glädje och tacksamhet — en glädje och tacksamhet, som säkerligen delas af hvarje officer inom hela den svenska armén — öfver att finna, det frågan om krigsmanskapets pensionering nu är under utredning, äfven som att en förhöjning i pensionsbeloppen kommer att ske. Att en sådan förhöjning är behöflig faller af sig sjelft, då den pension, som nu i allmänhet tillfaller gemenskapen efter 50 lefnads- och 30 tienstår, uppgår till endast 24 kronor om året, en summa, som efter nuvarande priset ej mycket öfverstiger värdet af en tunna råg.

Jag hoppas, att de motioner, som i denna Kammare blifvit i frågan väckta ej blott under detta utan äfven under föregående år, måtte innebära ett godt förebud för att Kammaren skall visa denna fråga, då den slutligen till afgörande förekommer, samma välvilja, som Kammaren förut visat i fråga om pensionering af arméns befäl.

Herr J. Anderson i Tenhult: Det yttrades här i denna Kammare af en ledamot för icke länge sedan, att då en motion blifvit remitterad till Stats-Utskottet, vore det alldeles detsamma som ett rent afslag; och jag tror verkligen, att detta yttrande är tillämpligt äfven i detta fall.

I år har Stats-Utskottet till och med gått längre än vanligt. Det har nemligen afstyrkt nästan alla motioner, det haft till behandling; ty, så vidt jag räknat rätt, har Stats-Utskottet afstyrkt icke mindre än 59 särskilda, i dit hänvisade motioner framställda yrkanden, under det detsamma tillstyrkt bifall till endast 4.

Den motion här föreligger är dock af den beskaffenhet, att jag tror att Utskottet bort göra något mera än som blifvit fallet. Jag anser för öfrigt, att Utskottet i icke sin helhet besvarat de yrkanden, motionärerna gjort, ty ehuru motionärerna bland annat yrkat, att Riksdagen skulle besluta en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhängan, att en utredning måtte ske angående förhöjning af krigsmanskapets pensioner, dervid äfven de redan pensionerade ej borde förbi-

gås, har Stats-Utskottet enligt min uppfattning endast yttrat sig om förra delen af motionens båda syftemål.

Utskottet säger, att, enligt hvad Utskottet inhemtat, chefen för Landtförsvarsdepartementet under den 25 Oktober nästlidna år anmodat Arméförvaltningen att, så fort ske kunde, låta uppgöra förslag till förbättrad pensionering för arméns gemenskap, men deremot har Utskottet icke, så vidt jag kunnat finna, yttrat någonting rörande sådana krigsmän, som redan nu erhållit pension. Men då dessa pensioner äro, såsom vi alla veta, mycket små, 18, 24 eller 30 kronor, föreställer jag mig att de af arméns gemenskap, som redan nu erhållit afsked och uppbära pension, äfven borde ihågkommas, då fråga framdeles uppstår om förhöjning i pensioner för krigsmän, som derefter komma att taga afsked.

Jag har endast velat nämna detta och ärnar icke framställa något yrkande.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 3 och 4:

Blefvo jemväl bifallna.

I *punkten 5* hade Utskottet, med förordande af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, tillstyrkt,

att för afiidne f. d. Öfversten i armén och Öfverstelöjtnanten vid topografiska corpsen Carl Axel Gustaf Eugène von Wedderkops enka Sofia Lovisa von Wedderkop, född Kihlman, måtte å allmänna indragningsstaten uppföras en årlig pension af 400 kronor, att af henne från den månad, i hvilken mannen afidit, under hennes återstående listid åtnjutas; dock endast så länge hon i sitt nuvarande enkestånd förblefve.

*Om pension för
f. d. Öfversten
C. A. G. E. von
Wedderkops
enka.*

Efter uppläsning af denna hemställan anförde

Herr J. Anderson i Tenhult: Jag har redan föregående års riksdagar yttrat och yrkat, att staten icke skulle pensionera afiidne embets- och tjänstemäns enkor, och har då såsom skäl därför framhållit, att tjänstemännen nu för tiden äro så väl afiönade, att de böra kunna afsätta en del af sina inkomster åt möjligen efterlevande enka och barn. Jag har gjort detta yrkande äfven af andra skäl. Jag har nemligen sett, hurusom personer i alldeles utfattiga omständigheter hos Kongl. Maj:t begärt ett litet understöd, utan att detta beviljats dem, och jag antager att orsaken dertill varit, att deras ställning inom samhället varit för ringa, för att de skulle kunna med sådant understöd ihågkommas.

*Om pension för
f. d. Öfversten
C. A. G. E. von
Wedderkops
enka.*

(Forts.)

En enka i mitt granskap gick för omkring ett år sedan eller något mera in till Kongl. Maj:t och begärde pension. Hennes man, som varit trumslagare, hade tjent Kongl. Maj:t och Kronan i icke mindre än 53 år emot en årlig lön af omkring 100 kronor. Efter afskedstagandet erhöll han en mycket liten pension, den han dock endast uppbar 1 eller 2 år, hvilketdera mins jag ej riktigt, hvar efter han afled. Hans enka erhöll likväl, såsom sagdt är, intet understöd af statsmedel efter mannens död.

Då personer, hvilkas män i likhet med denne haft små löner, icke kunna erhålla statspension, vill jag för min del åtminstone icke vara med om att bevilja sådan åt enkor, hvilkas män i lifstiden uppburit stora löner, och yrkar derfor afslag å nu föredragna punkt.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och Herr Tal-
mannen gifvit propositioner såväl på bifall till Utskottets hemstäl-
lan som ock på Herr J. Andersons yrkande, biföll Kammaren Ut-
skottets hemställan.

Punkterna 6 och 7:

Biföllos.

Punkten 8:

Utskottet hade föreslagit,

att Herr *W. T. Lundgrens* inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 83, om beviljande af en årlig pension af 500 kronor åt aflidne f. d. Kaptenlöjtnanten vid Kongl. flottan N. Åhmanssons enka, Beata Gustafva af Funck, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Hedlund anförde: Då motionären, min granne här bred-
vid, sjelf är frånvarande och således icke kan fälla ett ord till för-
mån för sin motion, anser jag mig, på grund af det samtal härom
jag med honom haft, vara skyldig att åtminstone yttra några ord
för bifall till den motion, nu föreligger.

Här är fråga om att bevilja pension åt enkan efter en man,
som i mera än 50 år, om jag ej missminner mig, varit i statens
tjänst anställd. Sjelf har hon uppnått en hög ålder, bärande ännu
minnet af den tid, då hon såsom en 12 eller 13 års flicka jemte
sin fader lemnade det intagna Sveaborg, för att under storm och
vedermödor på Ålands haf, sedan Finland blifvit skildt från oss, i
det nya eller, rättare sagdt, gamla fäderneslandet Sverige söka sig
en fristad.

Det är visserligen en befogad anmärkning Utskottet gjort, att
sådana pensioner som den nu ifrågakomna icke gerna böra föreslås

*Om pension för
f. d. Kaptenlöjt-
nanten N. Åh-
manssons enka.*

annat än af Kongl. Maj:t; och jag hoppas också, att Kongl. Maj:t, om den gamla lefver så länge, skall behjerta de ömmande omständighetar, hvori hon befinner sig. Jag inskränker mig således nu till att endast anbefalla henne till en välvillig regerings och en välvillig blifvande Riksdags benägna åtanke.

Om pension för f.d. Kaptenlöjtnanten H. Åhmanmanssons enka.
(Forts.)

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkten 9:

Bifölls.

Punkten 10:

Utskottet hade hemställt,

att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, åt framlidne Landshöfdingen Axel Adlercreutz' enka Märta Hedvig Sofia Adlercreutz, född Lewenhaupt, måtte beviljas en årlig pension af 2,000 kronor, att från allmänna indragningsstaten utgå från och med Juni månad 1880, eller månaden näst efter den, i hvilken hennes man aflidit; dock att pensionen finge utgå endast så länge hon i sitt nuvarande enkestånd förblefve.

Om pension för Landshöfdingen A. Adlercreutz' enka.

Enligt anteckning å utlåtandet voro reservationer vid förevarande punkt inom Utskottet anmälda

af Herrar *Liss Olof Larsson* och *Sven Nilsson* i Efveröd, hvilka ville, att Utskottets hemställan skulle lyda sålunda: »att åt framlidne Landshöfdingen Axel Adlercreutz' enka Märta Hedvig Sofia Adlercreutz, född Lewenhaupt, må beviljas en årlig pension af 1,400 kronor, att från allmänna indragningsstaten utgå från och med Juni månad 1880, så länge hon i sitt nuvarande enkestånd förblifver; dock att denna pension minskas med 100 kronor för hvarje af hennes barn, som uppnår 18 års ålder eller derförinnan aflider»; af Herr *Olof Jonsson* i Hof; och af Herr *Nils Petersson* i Runtorp.

Rörande detta ärende anförde

Herr *Sven Nilsson*: Som Kammarens ledamöter torde hafva sig noggsamt bekant, har jag vid föregående riksdagar städse uttalat mitt ogillande öfver hela denna nionde hufvudtitel. Jag skall nu icke göra mig skyldig till något uppreparande af de motiv, som för dessa mina åsichter legat till grund, då Riksdagen icke visat sig vilja godkänna dem. Af samma skäl har jag icke heller vid de föregående

Om pension för
Landshöfdin-
gen A. Adler-
creutz' enka.

(Forts.)

punkterna framställt något yrkande, fastän jag väl vid en och annan ansett skäl förefinnas att afslå den begärda pensionen. Den nu föredragna punkten anser jag mig dock icke kunna stillatigande gå förbi, och detta af den orsak, att jag anser regeringen vid framläggandet af detta förslag om pension åt aflidne Landshöfding Adlercreutz' enka icke hafva handlat i konsekvens med ett annat förslag, som vid förlidne riksdag framlades, likaledes af regeringen, om pension åt aflidne Landshöfding de Marés enka. Om man jemför dessa båda förslag, skall man nemligen finna, att dessa båda enkors icke behandlats fullt lika, hvilket jag för min del dock anser böra ske, om man nu nödvändigt skall utdela pensioner åt enkors. Af Kongl. Maj:ts proposition förlidna år finner man, att Landshöfding de Maré vid sin död efterlemnadt jemte enkan, född Ahlgren, sju omyndiga barn, två döttrar och fem söner, af hvilka det äldsta är födt 1860 och således var 20 år, samt det yngsta, som är födt år 1877, var endast 3 år, och att bouppteckningen visade en brist i boet af 321 kronor 8 öre. De skäl, hvarpå regeringen grundade sitt förslag om pension åt enkan och barnen, voro hufvudsakligen, att de Maré inträdde i statens tjänst år 1839, befordrades till kopist i Justitierevisions-expeditionen år 1850, utnämndes till polismästare år 1852, till underståthållare år 1855 och till landshöfding i Kopparbergs län år 1863, hvilken sistnämnda befattning han innehade i sexton år. Han hade således vid sin död, då han var 60 år gammal, varit anställd i statens tjänst under en tid af fyratioett år; och hans enka var, enligt hvad då uppgafs, berättigad till en pension af allenast 300 kronor. Nu har man visserligen i Stats-Utskottet hört uppgifvas, att hon i stället skulle varit berättigad till en pension af 1,200 kronor. Någon upplysning derom kan man emellertid icke få, vare sig af den Kongl. propositionen eller den utredning af frågan, Statskontoret lemnat. Jag vågar sålunda icke bestämdt påstå, att uppgiften är sann, men, som sagdt, inom Utskottet uppgafs den såsom säker. Detta i förbigående. Vidare yttrade regeringen, att Landshöfdingen de Maré inlagt synnerligen framstående förtjenster såsom embetsman och föreslog pension för enkan och barnen af 1,500 kronor, deraf enkan skulle ega att uppbära 1,000 kronor, så länge hon förblefve enka, och 500 kronor utgå till de fem barn, hvilka icke uppnått 18 års ålder; och skulle detta senare belopp minskas med 100 kronor i den mån något af barnen upphunne sagda ålder eller dertförinnan afled. Inom Första Kamraren väcktes sedermera motion om pensionens höjande till 2,000 kronor. Denna motion afstyrktes af Stats-Utskottet, som deremot tillstyrkte den af Kongl. Maj:t begärda pensionen. Kamrarne stannade i olika beslut, och genom gemensam votering bestämdes pensionen med 177 röster mot 130 till det af Kongl. Maj:t föreslagna belopp, 1,500 kronor. Nu har i år regeringen likaledes begärt pension åt aflidne Landshöfding Adlercreutz' enka och barn, och jag skall nu redogöra för de skäl, regeringen anført till stöd för denna sin framställning. De äro hufvudsakligen följande: Landshöfding Adlercreutz, som afled

vid 59 års ålder, efterlemnade vid sin död, jemte enkan, född Lewenhaupt, sex oförsörjda barn, fyra söner och två döttrar; det äldsta en dotter, född 1856, och sålunda 25 år och det yngsta en son, född 1871, alltså 10 år. Bouppteckningen visar en brist i boet af 40,231 kronor 14 öre; Adlercreutz inträdde i statens tjänst år 1842, blef år 1850 fiskal i Svea Hofrätt, assessor derstädes år 1853, revisionssekreterare 1857, justitieråd 1860, president i Göta Hofrätt 1868, statsråd s. å., justitieminister 1870 och landshöfding 1874, och har han dessutom flera år under tiden varit riksdagsman. Han har sålunda varit anställd i statens tjänst under en tid af 38 år, och enkan är berättigad till pension från civilstatens pensionsinrättning till belopp af 1,500 kronor. Kongl. Maj:t tillägger, att Adlercreutz' utöfvat en synnerligen gagnande verksamhet under sin embetsmannabana och föreslår för enkan en pension af 2000 kronor utan några vilkor.

Om jag nu anställer en jmförelse mellan begäran om pension till dessa begge enkor, så finner jag, att Kongl. Maj:t icke anfört några särskilda skäl, hvarför den ena borde hafva större pension än den andra, och man skulle, i min tanke, förfara orättvist, om man nu beviljade större pension åt Landshöfding Adlercreutz' enka, än man förlidna år beviljade Landshöfding de Marés. särdeles som den förra pensionen skulle komma att utgå under bättre vilkor än den senare. Landshöfding de Marés enka erhöi sistlidne riksdag för sig och barnen i pension 1.500 kronor, hvarjemte hon af civilstatens pensionsinrättning då uppgafs kunna påräkna ett årligt understöd af 300 kronor. Och om det äfven förhåller sig så, som jag i Utskottet hörde uppgifvas, nemligen att sistberörda understöd i sjelfva verket nu uppginge till 1,200 kronor, så skulle dock, enligt det förslag, som jag i min reservation framställt, Landshöfding Adlercreutz' enka i alla fall komma i något fördelaktigare ställning än Landshöfding de Marés, enär, enligt detta förslag, den förra skulle komma att erhålla från allmänna indragningsstaten en pension af 1,400 kronor, hvilket belopp, tillsammanlagdt med de 1,500 kronor, som hon eger att årligen uppbära af civilstatens pensionsinrättning, komme att uppgå till 2,900 kronor, hvaremot den senare, som nu af pensionsinrättningen lärer uppbära 1,200 kronor samt af staten 1,500, har i pension 2,700 kronor. Alltså skulle de begge enkorna, efter mitt förslag, komma i ungefär likartad ställning och alldeles lika i afseende på statspensionen, då pensionsbeloppet i detta fall skulle utgöra 1,000 kronor till hvardera enkan, och 100 kronor till hvart och ett af barnen som ej uppnått 18 års ålder, och den skilnad, som skulle komma att förefinnas, bestå i understöd, som erhålles från pensionsinrättningen.

Jag har ansett, att, då det är fråga om att bevilja pension åt landshöfdingeenkor, Riksdagen bör tillse, att den ena icke får något företräde framför den andra. Ty om man sloge in på den väg att bestämma pensionernas belopp till hvad som för hvarje särskild familj kunde synas fördelaktigast, så kunde detta i framtiden komma

*Om pension för
Landshöfdingen
A. Adlercreutz' enka.*
(Forts.)

Om pension för Landshöfdingen A. Adlercreutz' enka.
(Forts.)

att blifva icke allenast allt för dyrbart, utan, hvad som är ännu betänkligare, Riksdagen skulle komma att tvista om de mer eller mindre framstående förtjenster som förefunnits hos den ene eller andre landshöfdingen, huru som den ene eller andre landshöfdingen mer eller mindre hushållat med sina inkomster o. s. v., hvilket jag anser att vi böra förekomma. Vi veta, att vid förra riksdagen var en ganska skarp strid, huruvida landshöfdingear skulle pensioneras eller icke, och den diskussion, som då fördes, vittnar just om de betänkligheter jag här påpekat, och att deras mening, som gillade en sådan pensionering, blef den segrande, veta vi äfven. Men vid sådant förhållande tror jag det vara nödvändigt att för framtiden fastställes en norm, efter hvilken pensionsbeloppen böra bestämmas till landshöfdingear, hvilken norm förra Riksdagen i sitt då fattade beslut bestämde. Hvad beträffar de två särskilda fall, vid hvilka jag här uppehållit mig, så är det obestridligt, att Landshöfding de Marés enka, om man skall räkna mannens tjensteår samt i öfrigt bedöma hans förtjenster och andra förhållanden, som kunna inverka på pensions beviljande, skulle kunnat hafva anspråk på större pension, än enkan efter Landshöfding Adlercreutz kan fordra, ty de Maré hade varit i statens tjenst 3 år längre än Adlercreutz, och den senares barn äro äldre och således måste anses kunna vara lättare i tillfälle att sjelfva försörja sig. Derjemte är att märka, att Landshöfding de Maré mindre sört för sin familjs framtid än Landshöfding Adlercreutz, hvarigenom den förras enka kommit i större behof af statens hjälp än den senares. Och om dertill lägges, att de begge männens förtjenster i den Kongl. propositionen upptagas, i afseende på deras verksamhet i statens tjenst, såsom jemngoda, utan att den ene framhålles mera än den andre, så kan jag åtminstone icke finna skäl för att bevilja större pension i år åt den nu ifrågavarande enkan, än den som bifölls förlidna år. Om man, såvidt möjligt är, gör dessa enkors likställda i fråga om storleken af de pensioner, som dem tilldelas, tror jag ej att man orättvist behandlar någondera af dem.

Det är af dessa skäl, som jag finner mig föranlåten att yrka afslag å Utskottets förslag och bifall till min vid betänkandet fogade reservation.

Herr J. Anderson i Tenhult: Jag ber att äfven vid denna punkt få yrka afslag å Utskottets hemställan; och jag gör det så mycket hellre, som den ifrågavarande enkans man under sin lifstid kostade staten rätt betydliga summor uti aflöning. Och då hon är tillförsäkrad en pension af 1,500 kronor från annat håll, så anser jag att hon bör vara dermed belåten. Jag yrkar därför, som sagdt är, rent afslag å såväl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag.

Herr Flensburg: Då två föregående talare yrkat, den ene nedläggning och den andre afslag å det af Utskottet föreslagna belopp, så må Kammaren ursäkta, att en svag röst, fastän med ett annat

yrkande, höjer sig från den bänk, der en gång i listiden Lands-*Om pension för Landshöfdingen A. Adlercreutz' enka.*
höfding Adlercreutz deltog i Kammarens förhandlingar och med sin sakkännedom, sitt klara, rediga och aldrig någon förnärmande föredrag bidrog till en lycklig lösning af många för fosterlandet viktiga frågor.

(Forts.)

Då jag genomläste den Kongl. propositionen, var det med synnerlig glädje jag erfor, att Kongl. Maj:t föreslagit att åt Landshöfdingen Adlercreutz' enka, Märta Hedvig Sofia Adlercreutz, född Lewenhaupt, måtte beviljas en årlig pension af 2,000 kronor; och då jag sedermera fick läsa Utskottets föreliggande betänkande, så var det med ännu större glädje, blandad med tacksamhet, som jag erfor, att Utskottets majoritet tillstyrkt bifall till den Kongl. propositionen. De skäl, Kongl. Maj:t till stöd för densamma andragit, äro också både tillräckligt talande och tillräckligt ömmande, för att jag dervid skulle behöfva tillägga något. Det är oss alla bekant, att Landshöfding Adlercreutz under flera år beklädt och med heder beklädt det högsta och viktigaste förtroendeembete, hvartill svensk man kan af sin konung kallas. Det är också för oss alla bekant, att hans sakkännedom, hans varma nit och hans fosterlandskärlek icke blifvit af någon bestridd. Utan att vilja anställa någon jemförelse mellan produkten af de olika personernas arbeten, vill jag dock tillåta mig att erinra Kammaren, hurusom sistlidne Riksdag sjelfmant voterade åt Landshöfding Adlercreutz' efterträdare i justitiestatsministersemetet, den då afgående Statsministern, Hans Excellens Friherre De Geer, en nationalbelöning å, så vidt jag minnes rätt, 18,000 kronor årligen under hans återstående listid. Nu vill man nedpruta det för framlidne Landshöfdingen Adlercreutz' enka föreslagna pensionsbelopp 2,000 kronor med 600 kronor, ett belopp som för staten betyder så litet, men för henne och hennes sex omtynda barn ganska mycket. Det är en sanning, att framlidne Landshöfdingen Adlercreutz' politiska åsigtter i vissa frågor icke stämde öfverens med majoritetens inom denna Kammare; men jag skulle hafva illa lärt mig känna de aktade medlemmarne af denna majoritet, om jag ett ögonblick befarade, att denna olikhet i tänkesätt skulle utöfva något inflytande på utgången af föreliggande fråga. Herr Talman! Jag anhåller få för Kammaren omtala en liten anekdot, som har den förtjensten att vara fullkomligt sann; jag lofvar, att den icke skall väcka ond blod, såsom anekdoter ibland göra, men möjligen få betraktas som en tyst helsning från den tysta grafven. Det var i fjor vid slutet af sista riksdagen, som en liten politisk kontrovers hade uppstått emellan Herr Adlercreutz och den aktade ledamoten på dalabänken, Herr Liss Olof Larsson. Rätt skarpa hugg hade dem emellan vexlats den dagen, men dagen derpå kom Herr Adlercreutz till mig och uttalade, med glädjen strålande ur de annars allvarliga ögonen, just dessa ord: Vet ni, Liss har i dag skakat hand med mig; det skulle mängden annan politisk motståndare icke hafva gjort! Det skulle innerligt fröjda mig, om denna framställning om

*Om pension för
Landshöfdin-
gen A. Adler-
creutz' enka.*
(Forts.)

Herr Adlercreutz' oförställda glädje öfver den aktade dalamannens försonande handslag skulle kunna hos denne och hans liktänkande medreservanter framkalla en liknande glädje öfver medvetandet att med deras tysta vota hafva medverkat till att lindra nöden för enkan och barnen efter en ädel politisk motståndare.

Herr Talman! Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson: Vid början af den siste talarens föredrag anade jag, att det skulle framläggas, som han också slutligen kom fram med, neurligen den antydningen, hvilken man jemväl gjort som en ren beskyllning mot mig inom Stats-Utskottet, nemligen att mitt motiv om ändring i det af Kongl. Maj:t föreslagna pensionsbelopp, att framlidne Landshöfdingen Adlercreutz varit landtmannapartiets politiske motståndare. Jag vädjar emellertid till Kammaren, om i något af mig här fäldt ord man skall kunna spåra ens en enda antydning till en sådan tanke hos mig; och vid sådant förhållande hemställer jag till den ärade talaren, om han kan anse sig berättigad till någon antydning om en dylik bevekelsegrund för mitt handlings-sätt. Jag älskar politiska strider, ty hvad vore väl en Riksdag, om der ej funnos olika meningar, men jag aktar också mina motståndare lika högt, som dem hvilka med mig äro liktänkande; och jag har icke ett ögonblick tänkt grunda mitt yrkande på det förhållandet, att Herr Adlercreutz var vår politiske motståndare. Jag ber således att föfästa Kammarens synnerliga uppmärksamhet på, att detta förhållande icke utgjort skälet, hvarför jag framställt mitt yrkande; skälet derför har jag uttalat öppet och tydligt; och det har varit, att jag icke kunnat finna, hvilket icke heller någon annan torde kunna göra, några skäl, hvarför enkan efter den ene af de två personer, mellan hvilka jag nyss anstälde en jmförelse, skulle erhålla större pension än den andra. Den ärade talaren gjorde vidare, visserligen ingen jmförelse, men äfven i detta fall en sådan antydning, då han talade om att Hans Excellens Friherre De Geer beviljades en nationalbelöning af förlidna års Riksdag; och nu ansåg talaren på grund deraf, att vi äfven borde bevilja en sådan åt Landshöfding Adlercreutz. Talaren ville således ifrågasätta den senares politiska förtjenster, lika väl som den förres. Jag hemställer likväl till honom, om en jmförelse mellan desse tvenne män i sådant afseende kan komma i fråga. För min del skulle jag önskat, att något omdöme derutinnan ej blifvit uttaladt, och jag tror ej heller, att en sådan jmförelse kan vara riktig.

Herr Jöns Persson: Jag vill ingalunda hålla några person-
lier öfver den afiidne, utan endast uttala den åsigt, att Riksdagen icke handlar rätt, då den meddelar stora pensioner åt enkor efter dem, som i lifstiden fått uppbära stora löner. En klok man borde väl kunna af sin stora lön aflägga så mycket, att han vid sitt fränfalle må kunna åt sin efterlevande familj bereda nödtorftig bergning.

I förevarande fall litar jag icke heller tillräckligt på de uppgifter, som ligga till grund för den Kongl. propositionen. Händelsen kan ju foga så, att vid boets realisering denna kan utfalla så väl, att öfverskott uppstår i stället för den brist, som nu skulle förefinnas. Och då jag vet, att ifrågavarande enka har att påräkna 1,500 kronors pension från civilstatens pensionsinrättning, så synes mig, att hon borde vara belåten dermed utan vidare anspråk på understöd. Under sådana förhållanden skulle jag gerna vilja yrka rent afslag; men då jag icke eger någon förhoppning om framgång åt ett sådant yrkande, hvilket jag icke heller hört af någon annan framställas, skall jag förena mig med dem, som yrkat bifall till reservanten Herr Sven Nilssons förslag.

*Om pension för
Landshöfdingen
A. Adlercreutz' enka.*
(Forts.)

Grefve Sparre: Det är i allmänhet ett ledsamt uppdrag eller, rättare sagdt, företag att plädera för pensioner åt affidne tjänstemäns efterlemnade enkor. Jag skulle önska, att sådana frågor så sällan som möjligt måtte förekomma, ty staten bör icke vara någon undsättnings- eller försörjningsanstalt; och jag undrar icke på, att Kammaren med mindre benägenhet upptager framställningar i detta ämne. Jag skulle icke heller hafva begärt ordet, om icke jag funnit mig föranlåten att bemöta talarens på skånebanken påstående, att det icke kan förefinnas den ringaste skilnad emellan Landshöfdingarne de Maré och Adlercreutz. Här förekommer likväl den skilnaden, att Landshöfdingen Adlercreutz i listtiden hade varit använd i nästan alla de högsta embeten, som svenska staten eger att lemna en person. Talaren glömde nemligen, vid uppräknande af de embeten, som bemälda landshöfding bestridt, att han i flera år varit civilminister och derjemte revisionssekreterare, justitieråd samt president i Göta Hofrätt och slutligen justitiestatsminister; och en hvar, som kände honom eller kom i beröring med honom, vet, att hvilket arbete han än företog sig, det utförde han med mannens hela kraft, hela ifver och rättrådighet — ett förhållande, som vi kanske känna tillräckligt till. vi som under flere år arbetat tillsammans med honom och kommit underfund med den kraft, han alltid inlade i sina göromål äfven här. Man kan således icke förundra sig öfver, att regeringen med detta för ögonen och i betraktande deraf, att han innehafte statens viktigaste embeten och bland dem förestått ett af våra mest mödosamma statsdepartement, nemligen Civildepartementet, ansett sig böra här föreslå en högre pension än den, som beviljats åt Landshöfdingen de Marés enka. Herr Adlercreutz hade dessutom såsom komitéledamot deltagit i åtskilliga internationella lagstiftningsarbeten emellan Sverige och Danmark — med ett ord deltagit i nästan alla de svåraste uppdrag, som hos oss kunna lemnas åt enskild man. Vid sådant förhållande, mine Herrar, frågar jag, om det kan vara synnerligt skäl, att vi stå här och pruta bort några hundra kronor af föreslagna pensionen åt enkan efter denne man, som nyss varit bland oss, och med heder beklädt dessa embe-

*Om pension för
Landshöfdin-
gen A. Adler-
creutz' enka.*
(Forts.)

ten, men som nu är bortgången och efterlemnad enkan i nöd; ty vi måste medgifva, att äfven med den inkomst, hon sålunda skulle få, det blir en klen inkomst för en enka med 6 barn. Jag för min del är åtminstone icke benägen att pruta på hvad Kongl. Maj:ts och Utskottet här förslagit, utan anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Flensburg: Herr Talman! Jag hade icke tänkt besvara Kammaren med ett ytterligare anförande i denna fråga, men då jag blifvit direkt uppkallad af den ärade talaren på skånebänken, Herr Sven Nilsson, har jag begärt ordet dels för att fästa hans uppmärksamhet på, att jag uttryckligen betonade, det jag icke ett ögonblick befarat, att politiska åsigter skulle inverka på denna sak, dels att för honom tillkännagifva, att, då jag erinrade Kammaren om den nationalbelöning, som sistlidna år beviljades åt Friherre De Geer, jag uttryckligen började med: »utan att dervid vilja anställa någon jemförelse mellan produkten af de olika personernas arbete». Jag hoppas han skall finna sig tillfredsstäld af denna förklaring, och jag tror mig kunna taga de fleste af Kammarens ledamöter till vittnen på att, oaktadt min röst är svag, det likväl hördes, hvad jag yttrade.

Herr Danielsson: Jag vill icke förneka, att den man, hvarom nu är fråga, varit en nyttig tjänsteman och som sådan skött sina embeten oförvitligt; men här har blifvit framhållet, att man skall lindra nöden, och jag hemställer då, om här är någon nöd i fråga. Såsom vi se af handlingarne, eger enkan att uppbära icke mindre än 1,500 kronor från civilstatens pensionsinrättning; och skulle hon nu få 2,000 kronor till, så utgör det 3,500 kronor. Det är ett rätt vackert årligt bidrag. Jag kan således icke med min röst bidraga till att understödja Utskottets förslag. Helst skulle jag vilja yrka afslag på alltsammans, men som jag icke har någon förhoppning om att detta kan gå, skall jag inskränka mig till att understödja reservanten Herr Sven Nilssons förslag. Ett bifall dertill är hvad jag i högsta fall kan medgifva; och jag hoppas, att äfven Kammararen godkänner detsamma. Jag tror, att de Herrar, som talat för det högre beloppet, äfven skola finna, att den här ifrågavarande enkan genom detta förslag blir rikligen tillgodosedd.

Herr Key: Jag tvärtom tillstår upprigtigt, att på mig hafva politiska skäl icke saknat inflytande vid den föreliggande frågans bedömande. Det torde emellertid vara nödvändigt att något närmare förklara, hvad jag härmed menar, och för detta ändamål må det äfven tillätas mig att här för eder, mine Herrar, framkalla ett personligt minne.

Det var förlidna år. Riksdagen hade några ögonblick förut blifvit hemförlofvad på rikssalen, från hvilken vi hit återvänt för

att säga hvarandra ett sista farväl. Jag stod just dernere på gån-
gen bredvid referentbordet och sammanträffade då med Landshöfding
Adlercreutz. Vår strid var nu slutad och under känslan häraf, lik-
som under ett vapenstillestånd, utvexlade vi tankar med hvarandra
om det riksmöte, som nästa gång förestod, och vi stälde från olika
politiska synpunkter framtidens horoskop så godt vi kunde. Under
detta godmodiga, men djuggående samtal beklagade han sig öfver
illamående: det var fröet till den våldsamma sjukdom, som blott
några dagar derefter lade honom i grafven. Jag hade knappt hun-
nit tillbaka till mitt hem, förrän jag der läste underrättelsen om
den kraftfulle mannens så plötsliga frånfälle; jag tänkte då i mitt
sinne: lyckligt vårt land, der politiska motståndare kunna räcka
hvarandra handen till afsked; och särskildt skattade jag mig lycklig,
att det sista minne, jag hade af denne motståndare, var ett vänligt.
Mine Herrar, jag har icke nämnt detta för att söka inverka på nå-
gon annans öfvertygelse, utan blott emedan jag känt ett behof att
här frambara ett uttryck af mina egna, personliga känslor.

Men det finnes, och lyckligtvis, ett långt mera berättigadt
skäl för mig och för oss alla att bifalla den af Kongl. Maj:t före-
slagna pensionen, och det är, att den jemförelse mellan Landshöfding
de Marés enka och Landshöfding Adlercreutz', som man här velat
göra, icke alls håller streck. De Maré inlade visserligen ganska
stora förtjenster såsom polismästare, såsom underståthållare, som
landshöfding, och ingen kan vara villigare att erkänna detta än jag;
men i afton har blifvit framhållet af flere föregående talare, och
jag ber att få göra det om igen, huruledes Landshöfding Adlercreutz
med heder beklädde embeten icke blott såsom revisionssekreterare,
såsom justitieråd och såsom president, utan äfven såsom landshöf-
ding, som civilminister och såsom justitie-statsminister, hvilken sist-
nämnda befattning, den tiden rikets högsta embete, han innehade
icke mindre än i fyra år. Jag tror ej, att man behöfver vidare
ingå i några jemförelser mellan dessa båda mäns förtjenster för att
finna, att Adlercreutz' voro vida öfvervägande, och jag vågar anse
mig så mycket mera berättigad att fälla ett sådant omdöme, som
de Maré var min gamle personlige vän, men Adlercreutz min högt
aktade politiske motståndare.

Jag anhåller på det varmaste om bifall till Stats-Utskottets
förslag.

Herr Hammarberg: Det är mig ett sant nöje att kunna begära
att få instämma med den siste talaren; och jag kan därför vara
mycket kort i mitt anförande, då jag yrkar bifall till Utskottets
betänkande.

Den förste talaren ingick i en mängd specialiteter, hvori jag
icke vill söka följa honom; men då likväl i allmänhet inom denna
Kammare den principen gjort sig gällande, att man icke gerna och
ej annat än som särskildt undantag beviljar pensioner utan en före-

*Om pension för
Landshöfdin-
gen A. Adler-
creutz' enka.*

(Forts.)

Om pension för gående utredning från Kongl. Maj:t och på hans anmälan, så anser Landshöfdingen A. Adlercreutz' enka jag också, att man bör hafva förtroende till den utredning, som af Kongl. Maj:t blifvit gjord, och att man icke bör vänta att kunna i ett utlåtande derifrån se alla de enskildheter, som kunna afslöja de inre förhållandena inom familjen. Det var egentligen endast detta jag ville säga och får för öfrigt på det allra varmaste yrka bifall till Utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Lundegård: Då jag redan är förekommen af min aktade länskamrat på malmöbänken, som uttalat behjertansvärda skäl för bifall till den Kongl. propositionen, anhåller jag att endast få tillkännagifva det jag af allt hjerta instämmer i de skäl, han uttalat, och således kommer att rösta för bifall till denna proposition, fullt förvissad, som jag är, derom att framlidne Landshöfding Adlercreutz' efterlemnade familj är väl förtjent af den pension, Kongl. Maj:t för densamma föreslagit.

Herr Liss Olof Larsson: Som Herrarne se af betänkandet, har jag instämt i den reservation, till hvilken Herr Sven Nilsson nyss yrkat bifall, och. när jag detta gjort, behöfver jag knappast säga, att dervid icke ingått såsom motiv någon hänsyn till mina olika politiska åsikter med den aflidne. Jag är nemligen icke mäktig att hysa något agg till en lefvande person, och ännu mindre till en död. Jag har därför också inom Stats-Utskottet velat gifva den pension, som här begärts, ehuru med vissa vilkor i fråga om dess utgående. Inom Utskottet, der skiljaktiga meningar härom uppstodo, gjordes flera försök till sammanjemkning af dessa, och då en talare uttalat sin glädje öfver den samstämmighet som i denna fråga varit inom Utskottet rådande, ber jag att få upplysa, att detta Utskottets betänkande, sådant det nu föreligger, hade för sig inom Utskottet — 12 röster. Så förhöll det sig med den enigheten.

För min del skulle jag ofantligt gerna hafva sett att en pension af 2,000 kronor blifvit af Utskottet tillstyrkt, men jag ville dervid icke göra mig skyldig till en orättvisa genom att taga hänsyn till person och göra det ena året så och det andra så. Detta skulle nemligen blifvit förhållandet, då man jemför den af Sven Nilsson omnämnda pensionen i fjor till landshöfding de Marés enka med den, hvarom här är fråga. Vid den förra förekom nemligen den bestämelsen, att pensionen skulle minskas med ett visst belopp, så snart något af barnen uppnått 18 års ålder, men något sådant vilkor fans icke i den Kongl. propositionen i afseende på Landshöfdingen Adlercreutz' enka. Det var därför jag också till en början inom Utskottet förfäktade den åsigten, att man skulle bestämma pensionen till 2,000 kronor, deraf 1,200 kronor till enkan och 800 kronor till de fyra barn, som ännu icke uppnått 18 års ålder, men minskas med 200 kronor, så snart något af desse barn uppnådde denna ålder eller derförinnan afede. Men då det invändes, och

jag vid närmare eftertanke fann, att ett sådant yrkande icke kunde grundlagsenligt göras, eftersom någon pension till barnen icke blifvit af Kongl. Maj:t begärd, föreslog jag i stället, att man skulle gifva 2,000 kronor i pension till Landshöfding Adlercreutz' enka, men bibehålla den principen, som i fjor antogs, eller att pensionen skulle minskas i mån något af barnen uppnådde 18 år eller derförr innan afledde. Man hade då vidhållit den princip, som, om jag minnes rätt, i fjor enstämmigt af Utskottet omfattades. Detta förslag föll i Utskottet vid votering om kontraposition, och för att icke öka antalet af olika yrkanden, fann jag mig föranlåten att ansluta mig till Sven Nilssons förslag, som ännu närmare öfverensstämmer med den princip, som af sist förflutna Riksdag omfattades.

Jag har velat lemna denna redogörelse för förhandlingarne inom Utskottet i afseende å denna fråga och ber att få på samma gång förklara, att jag mycket gerna skall vara med om en pension å 2,000 kronor, om jag kan finna något sätt, hvarigenom icke härmed kränkes den i fjor uttalade principen, som äfven jag då i min mån understödde. För öfrigt kommer jag att i en votering rösta för bifall till Sven Nilssons förslag, så vidt icke något annat framställes, som är i öfverensstämmelse med det af mig inom Utskottet gjorda.

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Hederstierna: Att här ingå i någon redogörelse för Landshöfdingen Adlercreutz' förtjenster om fäderneslandet torde icke vara behöfligt, då de äro för Kammarens alla ledamöter väl bekanta och af åtskilliga talare förut vitsordade. Det torde också vara så mycket öfverflödigare, som icke någon här vägrat, att staten har pligt att draga försorg om den efterlevande familjen, då det enda yrkande om afslag, som framstälts, skett af principiella skäl, men icke med hänsyn till den nu förevarande frågan. De yrkanden, som här i öfrigt blifvit gjorda i strid mot den Kongl. proposition, skilja sig från denna endast i afseende på beloppet och i afseende på de fordringar, reservanterna gjort, att af pensionen skulle afdragas vissa belopp i den mån, barnen växte upp. För dessa båda yrkanden har åberopats såsom skäl det beslut, Riksdagen förlidna år fattade i fråga om pension åt Landshöfding de Marés enka jemte Kongl. Maj:ts då till Riksdagen aflåtna proposition rörande samma ämne. Men den jemförelse, som af reservanten gjorts mellan dessa båda pensionärer, är dock, hvilket redan under öfverläggningen framhållits, icke fullt adeqvadt. Landshöfding Adlercreutz hade nemligen beklädt flera och högre embeten än Landshöfding de Maré, och deri ligger berättigandet att gifva den förres enka en större pension än den senares. Det finnes äfven åtskilliga andra prejudikat i afseende på enkors pensionering, som kunna framhållas till förmån för det af Kongl. Maj:t nu framlagda förslaget. Ett sådant är, att Riksdagen år 1875 beviljade Riksarkivarien Nordströms enka en pension att utgå med 2,000 kronor om

*Om pension för
Landshöfdingen
A. Adlercreutz' enka.*

(Forts.)

Om pension för Landshöfdingen A. Adlercreutz' enka.
(Forts.)

året utan några vilkor och med berättigande att åtnjuta den under hennes återstående lifstid, oakadt denna enka icke lemnades i så små omständigheter som Landshöfding Adlercreutz'. Icke heller fäste Riksdagen något vilkor om afdrag vid den pension, som tilldelades Generaltulldirektör Fähræi enka. Jag skulle kunna anföra ändå flera exempel, der Riksdagen utan vilkor beviljat pensioner åt enkor, och jag finner därför icke något skäl, hvarför Riksdagen skulle fästa ett vilkor just vid pensionen till den enka, här är i fråga. Då Landshöfding Adlercreutz på ett så förtjenstfullt sätt beklädt många höga embeten, har Kongl. Maj:t ansett sig icke sakna skäl att för hans enkas pensionerande föreslå det högsta belopp och de förmånligaste vilkor, som i senare tiden blifvit af Riksdagen beviljade för pensionering af embetsmäns enkor och som innehållas i den af Utskottet tillstyrkta Kongl. propositionen i ämnet, till hvilken jag anhåller om Kammarens bifall.

Herr Nils Petersson: Jag har redan vid många tillfällen förut tillkännagifvit, att jag anser det icke vara rätt, att staten lemnar pensioner åt enkor och barn efter embetsmän, och i konsekvens dermed skulle jag nu äfven yrka afslag på den nu föreliggande begäran. Men då det visat sig, att denna Kammare och Riksdagen icke dela denna min åsigt, nödgas jag underkasta mig denna deras mening i detta hänseende. Jag vill därför förena mig med den förste talaren och yrka bifall till reservationen.

Det har yttrats här, att staten har skyldighet att lemna dylika pensioner, hvarom här är fråga. Är så förhållandet, att detta är en pligt för staten, förmodar jag, att det är en moralisk pligt, ty vore det en juridisk pligt, behöfde vi icke stå här och tvista. För min del skulle jag likväl önska, att det vore en juridisk pligt, men då skulle staten också taga detta förhållande med i betraktande vid bestämmandet af embetsmännens löner. Jag anser, att de löner, embetsmännen nu hafva, stå i full öfverensstämmelse med de tjänster, de göra staten, och äro till och med så rikliga, att de af dem borde bespara något för sin ålderdom, så att det icke behöfdes särskilda pensioner åt deras enkor. Jag tror, att detta är en princip, som vore mera gagnande än att draga vaxel på framtiden och lefva huru som helst. Jag talar nu icke om det speciella fall här föreligger till behandling, utan om förhållandet i allmänhet, och det vore ganska vådligt, om embetsmännen kunde fordra, att staten skulle draga försorg om deras efterlevande.

Hvad nu sjelfva beloppet angår, vill jag icke ingå i bedömandet af Landshöfding Adlercreutz' förtjenster. De må vara aktningvärda. Jag anser endast att, om Riksdagen besluter sig för att bevilja pensioner, det bör ske med princip. Vi hafva nyss beviljat en pension på 200 kronor årligen till enkan efter en postiljon, som blef mördad under tjensteutföring, och jag frågar, om denna summa står i något rimligt förhållande till den, hvarom nu är fråga? Åt

den ena beviljar Riksdagen sålunda en nationalbelöning, åt den andra den summa, som betalas för underhåll vid en fattigförsörjningsinrättning. Den, som i årsinkomst åtnjuter 400 kronor, anses ju så förmögen, att han måste afstå en del deraf i skatt till staten. Vill sålunda Riksdagen bevilja pensioner åt tjänstemäns enkor, bör det ske efter princip; man bör besluta sig för att gifva *alla* enkor efter tjänstemän en pension af 300 eller 400 kronor om året, hvilket vore ett belopp, hvarpå de kunde lefva, och icke den ena mer än den andra.

Om pension för Landshöfdingen A. Adlercreutz' enka.

(Forts.)

Då vi emellertid förlidna år voterade en pension åt Landshöfding de Marés enka, till belopp af 1,500 kronor jemte vissa förbehåll, tycker jag konsekvensen fordra, att vi i år i likartadt fall fatta ett likartadt beslut. Jag yrkar således bifall till reservationen.

Herr Lars Börjesson: Jag yttrade förra året från denna plats, då fråga förevar om pensionering af en annan landshöfdings efterlemnade enka, att jag anser sådana pensioner, som den nu föreslagna, sakna alla rättsgrunder, och att tjänstemännen böra vara nöjda med att de på statens bekostnad få största delen af den bildning, som gör dem kompetente att erhålla sådana tjänster, som dem de bekläda.

Jag hade till en början tänkt yrka rent afslag på den af Utskottet vid denna punkt gjorda hemställan. Af det statsrådsprotokoll rörande ifrågavarande pension, hvilket medföljer statsverkspropositionen, synes nemligen, att tillgångarne i boet vid bouppteckningen efter Landshöfding Adlercreutz utgjort 562,241 kronor 32 öre och bristen något öfver 40.000 kronor; men hvarken statsrådsprotokollet eller Utskottets betänkande upplyser något om, huruvida boet blifvit realiseradt eller icke. Och då jag hört, att Landshöfding Adlercreutz haft stora jordegendomar, hvilka i bouppteckningen antagligen, på sätt vanligt är, upptagits till endast taxeringsvärdet, men det mången gång händer, att egendomar vid auktion betalas med högre belopp än nämnda värde, är det ju möjligt, att debet och kredit komma att gå ihop, ja till och med att ett öfverskott i boet kan komma att uppstå. Besynnerligt vore det äfven om Landshöfding Adlercreutz blifvit ruinerad på jordbruk, han som alltid ansåg att jordbruket stod för lågt taxeradt.

Af samma handlingar ser man också, att Landshöfding Adlercreutz tjänat staten i nära 40 år och under största delen af denna tid beklädt åtskilliga högre tjänstebefattningar. Ja, det var ju en lycka för honom att innehafva sådana tjänster, som kunde gifva honom stora löner! Jag tror, att hans löneinkomster under de sista 10 à 12 åren af hans lefnad uppgingo till cirka 40 à 50 kronor om dagen. Ingen lär väl således kunna påstå, att han icke hade sin anständiga bergning om han hushållat rätt; och jag tycker att det nästan är obilligt att begära pension åt enkor och barn efter

Om pension för
Landshöfdin-
gen A. Adler-
creutz' enka.
(Forts.)

så högt affönade tjänstemän. Alltid får man höra, att dessa tje-
naten så och så länge. Men jag undrar, om icke andra samhälls-
klasser äro lika nödvändiga för staten som tjänstemännen, eller tror
man, att staten skulle kunna bestå utan t. ex. bergsmän, fabriker,
jordbrukare, handlande, sjöfarande, industriidkare eller arbetare?
Jag tror det icke; och då så är förhållandet, kan jag icke inse
annat, än att dessa samhällsklasser äro lika berättigade till pension
som tjänstemännen. Om staten därför skall vara en pensionsinrätt-
ning, bör den, för att handla kouseqvent, pensionera enkor och
barn inom alla samhällsklasser, då de befinna sig i fattiga omstän-
digheter. Dessutom tror jag icke, att det är nyttigt att på detta
sätt pensionera tjänstemännens enkor och barn. Ty så länge dylika
pensioner hägra emot dem, kan det lätt föranleda till slöseri, men
veta de sig ej hafva annan pension att påräkna än den de sjelfva
bereda sig, eller också fattigvården, så torde det lära både herre och
fru att bättre taga vara på de stora inkomsterna och, som man
säger, rätta mun efter matsäck. Åtminstone ligger denna tanke
nära till hands.

Jag hade, såsom jag redan nämnt, först ämnat yrka rent af-
slag, men inskränker mig nu till att yrka bifall till reservanternas
förslag.

Herr Herslow: Jag kan mycket väl fatta de betänkligheter,
som en del af Kammarens ledamöter hyser mot att höja eller införa
nya anslag på denna hufvudtitel. Jag kan så mycket bättre fatta
dessa betänkligheter, som jag till en viss grad delar dem; och otvif-
velaktigt vore det önskvärdt, om vi i denna punkt af budgeten kunde
inskränka statens alla omkostnader till anslag åt de allmänna pen-
sionsinrättningar, staten stiftat för sina civile och militäre embets-
män. Riksdagen skulle då slippa den smärtsamma uppgiften att
pröfva de mer eller mindre bevekande omständigheterna, väga det
ena bekymret mot det andra i dessa många privata fall. Men, mine
Herrar, ännu alltjemt torde för särskilda fall särskilda kraf komma
under vår ompröfning; och jag vågar påstå, att så länge ett enda
sådant erkänt kraf qvarstår på svenska statens budget, så måste vid
sidan af detsamma lemnas plats för det kraf, som kan göras af Axel
Adlercreutz' efterlemnade enka och barn. Hvad som här äskas af
Kammaren är nemligen icke blott, nej icke ens först och främst,
ett understöd åt de qvarlevande, det är en gärd af vördnad och
erkännande åt den afidne; det är, om man så vill, en nationalbelö-
ning åt en man, som egnat alla sina krafter, sina rena, goda, foster-
landsälskande krafter åt de största värf staten kan anförtro någon
af sina medborgare. Och nationalbelöningen får här sin vackraste
form, den nemligen, att staten sträcker sin värdande och hägnande
hand öfver den bortgångnes alla kära, hvilkas framtid han ej sjelf
lyckades att betrygga.

Man har från flera håll hört invändas, att han ju hade bort

göra det. Det är mannens pligt, heter det, att tänka på och sörja för de sina. Det är sant, att detta är mannens pligt. Men det är icke mannens enda pligt. I vissa samhällsställningar är det icke ens mannens första pligt. Han kan hafva så stora allmänna intressen att vårda, att man icke får kasta sten på honom, om han der-vid förbiser sina egna, rent privata angelägenheter. Tvärtom bör det då vara en pligt för samhället — och den pligten har öfverallt erkänts, antingen statens styrelseform varit despotisk eller republikansk — att taga vara på hans privata intressen så, som han tillvaratagit statens. Denna pligt är dessutom, mine Herrar, icke alltid så lätt att fylla. Litet hvar hafva vi vår insats med i det stora spelet mellan tur och otur, mellan med- och motgång här i världen. Och det torde icke vara denna Kammarer obekant, på hvad sätt Adlercreutz' fördes in i detta spel med en insats, större än han någonsin önskat eller beräknat. Han ville lätta andras bördor och förenade sig för detta ändamål med några vänner och anförvandter för att gemensamt öfvertaga dem. Men då dessa så småningom blefvo för svaga att bära bördorna, måste han äfven taga deras andel på sina skuldror. Och då, när bördan var som tyngst, när ovanligt ihållande ogynsamma konjunkturer för den svenska bergshandlingen gjort bruksrörelse och bruksegendom som mest tryckande, när en lång — svår tid blifvit som allra svårast, då föll han undan. Kanske, om han fått lefva längre, skulle gynsammare tider vändt hans förlust i vinst.

En talare här i min närhet har sagt, att den begärda pensionen möjligtvis icke skulle behövas, ty vid en realisation af boet skulle kunna hända, att detsamma betingade högre pris än beräknats, ja till och med så högt, att öfverskott skulle uppstå. Nej, mine Herrar, den hufvudsakliga egendomen är redan såld och har betingat lägre pris, än det belopp, hvartill den i bouppteckningen upptagits.

Mine Herrar! Huru lätt kan det hända oss alla, att vi miss-taga oss äfven i de beräkningar, som vi ansett säkrast. Ingen har spelet i sin hand; väl oss, om vi, huru utgången än blir, veta med oss, att vår insats deri ej gjorts för vinnande af lumpna, egennyttiga syften, utan mera i tanke på andras väl än på vårt eget. Lemna vi ingen förmögenhet efter oss, så lemna vi i stället ett minne, som bör vara kärt för våra anhöriga äfven i bekymmersamma dagar, som skall finnas qvar äfven i framtiden och som väl kan vara värdt att vördas och vaktas äfven af dem, som icke stå oss så nära.

Det förefaller mig nästan underligt, att nu här talas om denne man, som helt nyligen satt här bredvid mig, om Landshöfdingen Adlercreutz, såsom ett minne. Jag ser honom så lifligt för mig, den lilla fasta gestalten med det rena klara, energiska ansigtsuttrycket; jag tycker mig ännu höra hans stämman, så tydlig, metallklingande och distinkt, hvarje ord så väl söndradt från det föregående och det efterföljande — rösten såväl som ansigtsuttrycket en trogen reflex af det rena, säkra och nobla väsendet. Det är väl sant, att

*Om pension för
Landshöfdin-
gen A. Adler-
creutz' enka.*
(Forts.)

Om pension för
Landshöfdin-
gen A. Adler-
creutz' enka.
(Forts.)

denna distinkta stämman, om hvilken jag här talar, ganska ofta rigtades mot en eller annan af de åsigter, som uttalades just af Eder, mine Herrar af denna Kammarens majoritet, I som nu skolen afgöra angående detta ämne, I som för Andra Kammaren skolen besluta öfver denna punkt, der namnet *Axel Adlercreutz'* möter våra blickar i ett moment af — nionde hufvudtiteln. Huru litet veta vi om vårt och de våras öde! Dock här vet jag allt hvad som behöfves för att veta denna frågas utgång. Jag vet, att jag skulle mycket misstaga mig om svenske mäns känslor, om jag trodde det vara möjligt, att någon politisk antagonism mot en motståndare, så öppen och ärlig som Landshöfding *Adlercreutz'*, skulle kunna finnas kvar, äfven sedan döden burit honom bort ur tiden. Jag vet att det icke kan vara så, jag är viss på motsatsen, ja, jag är säker på, att hans minne nu är för Eder, mine Herrar, lika kärt, som det är för oss andra; jag tror att hans bild nu står för Eder i det försonande och förklarande ljus, i hvilket dödsengeln upplyfter de män af *Adlercreutz'* art, som han rycker bort ur tiden, och att hans minne sålunda redan är, och äfven för Eder är, hvad jag alltid tänkt det skulle blifva, ett af Andra Kammarens ädlaste minnen. Jag är säker på, att jag icke vädjar förgäfvets till denna Kammare, då jag nu beder om en gård af vänskap och vördnad för detta minne — och anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag utau förändring.

Herr Olof Jonsson: Som Herrarne torde finna af betänkandet, har äfven jag antecknat mig såsom reservant vid denna punkt, och jag anser mig därför böra tillkännagifva, i hvilka delar min åsigt skiljer sig från Utskottets pluralitets.

En föregående talare, Herr Liss Olof Larsson, nämnde, att bland de många förslag till beslut, som inom Utskottet väcktes, äfven han framstälde ett, som gick ut på att bevilja framlidne Landshöfding *Adlercreutz'* enka en årlig pension af 2,000 kronor, dock med vilkor, att detta belopp minskades med 200 kronor för hvarje barn, som uppnådde 18 års ålder eller dessförinnan afled. Och jag får säga, att, så vidt jag kan uppfatta saken, var detta förslag det mest konsekventa af alla.

Den talare, som först hade ordet, anställde en jmförelse emellan den pension, som vid sistlidne riksdag beviljades Landshöfding de Marés enka och barn, och den, hvarom nu är fråga. Om man fasthåller vid den principen och vill visa likheten, som måste förefinnas emellan dessa båda pensioner, så finner man, att Landshöfding de Marés enka för egen del fått 1,000 kronor och för barnens räkning 500 kronor, och detta tillsammans med det belopp, hon åtnjuter från civilstatens pensionsinrättning, utgör 1,800 kronor. Om nu Utskottets förslag skulle bifallas, så skulle inträffa, att den enkefru *Adlercreutz'* tillkommande pensionen i sin helhet, det vill säga 2,000 kronor från statskassan och 1,500 kronor från civilstatens pensionskassa, tillhopa 3,500 kronor, blefve nästan dubbelt så stor som den

pension enkefru de Maré erhållit. Det är i följd häraf också gifvet, att då pensionsbeloppet för den förra är dubbelt högre än för den senare, så bör också afdraget för de barn, som uppnått 18 års ålder eller dessförinnan afidit, i förra fallet blifva dubbelt så stort som i det senare.

Om pension för Landshöfdingen A. Adlercreutz' enka.

(Forts.)

Behandlingen af nionde hufvudtiteln skulle i sanning vara en af de tacksammaste uppgifter, Riksdagen har att lösa, emedan der förekomma rikliga tillfällen att öfva välgörenhet, men också uppkomma dervid ganska ofta anspråk, hvilkas berättigande kan vara ganska tvifvelaktigt; och detta är ett skäl, som måste mana hvar och en att med en viss försigtighet tillstyrka anslag till pensioner.

Det har blifvit sagdt, att den politiska ställning, Landshöfding Adlercreutz intog inom denna Kammare, måste utgöra ett skäl för att man med en viss liberalitet går till väga uti förevarande fall. Jag instämmer till fullo i detta yttrande, och jag skulle för ingen del hafva gått så långt som jag nu gör, om icke det nyss åberopade skälet förefunnnes.

Jag kan visst antaga, att det yrkande, jag går att framställa, icke kommer att vinna Kammarens bifall, då det ju är vanlig praxis, att Kammaren hellre går in på vare sig den ena eller andra ytterligheten än på något förmedlingsförslag. Detta skall dock icke hindra mig att här upptaga det af Herr Liss Olof Larsson i Stats-Utskottet framställda förslag; och jag anhåller således om bifall till den Kongl. propositionen, dock med den förändring, att 200 kronor af pensionsbeloppet afräknas för hvarje barn, som uppnår 18 års ålder eller dessförinnan aflider.

Herr Nils Pettersson: Jag vill blott svara på ett par ord, som framkastades angående den politiska sidan af frågan.

Det har af åtskilliga talare blifvit lagdt ett tryck på frågan derigenom att de vädjat till Kammarens majoritet, att den skulle rösta för bifall till den Kongl. propositionen liksom för att försona sig med framlidne Landshöfding Adlercreutz såsom politisk motståndare. Ett sådant tillvägagående synes mig icke vara grannliga. Hvarken mitt föregående yttrande eller någon annans med mig liktänkandes kan stämpas såsom dikteradt af afvohget. Jag anser att saken kommer på sin rätta plats, om man behandlar den opartiskt och tager hänsyn hvarken för vän eller fiende, utan låter saken tala för sig sjelf.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels att det förslag måtte antagas, som Herrar Liss Olof Larsson och Sven Nilsson i sin reservation framställt, dels bifall till Kongl. Maj:ts proposition med den ändring, Herr Olof Jonsson föreslagit, dels ock slutligen afslag. Herr Talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och för-

klarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förstnämnda mening. Votering blef emellertid begärd samt företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till Herrar Liss Olof Larssons och Sven Nilsons reservation. enligt en nu uppsatt och af Kammarren godkänd, så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 10:de punkten af Utlåtandet N:o 13,

röstar Ja;

Den, det ej vill.

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammarren. i det afseende, hvarom fråga är, beslutit i öfverensstämmelse med den framställning, som förekommer i Herrar Liss Olof Larssons och Sven Nilssons vid utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen visade 93 Ja mot 81 Nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits.

Punkterna 11—17:

Biföllos.

*Om pension för
Fil. d:r G. Svederus.*

Uti *punkten 18* hade Utskottet utlåtit sig öfver Herr *S. A. Hedlunds* inom Andra Kammarren väckta motion N:o 123, i hvilken föreslagits, att Riksdagen ville åt Filosofie Doktorn Georg Svederus bevilja ett årligt understöd för hans återstående lefnad af 1,200 kronor, att utgå från och med början af år 1881; och hade Utskottet hemställt,

att ifrågavarande motion ej måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af denna hemställan, mot hvilken Grefve *S. Lagerberg* inom Utskottet reserverat sig, lemnades ordet till

Herr Hedlund, som anförde: Jag instämmer med Utskottet derutinnan, att i fråga om pensionering med statsmedel Riksdagen helst bör stödja sina beslut på Kongl. Maj:ts framställningar. Här hafva dock förekommit särskilda omständigheter, hvilka gjort, att ett sådant förfarande i föreliggande fall ej kunnat åstadkommas. Jag ber ock att få göra en liten åtskilnad, som denne Andra Kammar vid mer än ett tillfälle sjelf gjort och äfven Riksdagen accepterat, nemligen i fråga om personer i den kategori, hvori just denne 84-åring befin-

ner sig — den kategori som heter *skriftställare*. Man kan visserligen ega rätt att säga, det staten, likasom enskilde, icke har något särskildt åliggande att vare sig med pensioner åt männen eller beneficier åt enkorna tänka på andra än dem, som omedelbart varit i statens tjänst; men jag vågar påstå, att en man, som egnat en lång lefnad uteslutande åt en nyttig skriftställareverksamhet, kan anses hafva verkat i det allmännas tjänst lika väl som någonsin en statens embetsman. Förhållandet med dessa tankens och pennans män i vårt land är det, att de för pennans alster af viss beskaffenhet ej kunna påräkna synnerlig inkomst, och att de därför i allmänhet lefva under mycket små villkor. Om våre vetenskapsmän är det t. ex. känt, att de icke alltid kunna utgifva sina arbeten från trycket på svenska utau statsunderstöd; stundom nödgas de låta trycka dem på främmande tungomål för att erhålla en tillräcklig läsekrets, men i vissa fall, och det har varit förhållandet mer än en gång med denne, får en svensk skriftställare skatta sig lycklig om han får sina arbeten utgifna. *utan* att påräkna någon ersättning för eget arbete. Det finnes i sjelfva verket endast två sätt för en skriftställare i vårt land att kunna existera såsom sådan. Det ena är att han med sitt skriftställereri förenar embete eller tjänstebefattning; det andra att ega anställning i någon tidning; i båda dessa fall kan han hafva ett mer eller mindre torftigt bröd. Men skall en skriftställare på endast skriftställereri förtjena sitt bröd, så må det då vara såsom idkare af en gren, sådan som t. ex. den dramatiska eller romanskrifningen, på hvilka en större läsekrets kan vara att få. Till någon af dessa kategorier hörer likväl ej ifrågakarande skriftställare. I Norge finnes ett anslag, ett s. k. »digtergænge», till belopp af 400 specier eller 1,600 kronor, deraf understöd tilldelas åt mera framstående skalder och äfven konstnärer, såsom tonsättare och bildhuggare. Uti Sverige förekommer visserligen ett likartadt anslag, som Svenska akademien utdelar. Men det understöd, som sålunda tilldelas, är af prekär beskaffenhet och har mera karakteren af en tillfällig gratifikation än en pension, som en gång för alla är bestämd. Det är en heder för vårt grannland Norge, att det ordnat förhållandena så, att en skriftställare, som varit till heder, nytta och gagn för sitt land, kan erhålla ett sådant understöd.

Den gamle skriftställare, hvarom nu här är fråga, har under sin lefnad arbetat på det nyttiga området: han har arbetat på bergshandteringens och på det praktiskt-tekniska området i många riktningar, och han har egnat sig åt historisk skriftställareverksamhet, men hans penna har icke varit populär, och vid slutet af sitt långa och verksamma lif befinner han sig, efter uppnådda 84 lefnadsår, med familj i fattigdom. Jag tror, att Andra Kamnaren vid två tillfällen förut, utau att någon Kongl. proposition förelogat, tilldelat skriftställare pension. Det ena tillfället var, då kartografen och geografen, Kaptenen von Mentzer erhöill pension, och det andra var, när vid förlidne riksdag sådan beviljades åt den gamle folkskalden och

Om pension för
Fil. dr G. Svederus.
(Forts.)

*Om pension för
Fil. d:r G. Svederus.
(Forts.)*

skriftställaren Pehr Thomasson, och dessa två fall äro sådana, att man icke behöfver ångra dem. Då Utskottet säger, att ett bifall till motionen lätteligen skulle från andra håll framkalla likartade anspråk, så vill jag härtill svara, att jag skulle skatta denna Kammar-, Riksdagen och hela landet lyckligt, om vi kunde få många personer, som egde rätt till sådana anspråk som denne gamle man. Han har gjort en god lifsgerning, och han är väl värd att för sina återstående dagar, som icke kunna blifva många, erhålla det anspråkslösa erkännande af sitt arbete, som skulle ligga i den pension, om hvars beviljande jag tagit mig friheten att framställa förslag. Jag vet väl, att hos Stats-Utskottets ledamöter gjort sig den mening gällande, att på enskild motionärs framställning någon pension icke borde af Utskottet tillstyrkas. Men då Riksdagen kan mera följa sin känslas maning, så kan Riksdagen det oakadt bevilja en sådan pension, och jag hoppas, att en sådan mening nu gör sig gällande hos Riksdagen. Jag vågar påstå, att det varit på goda skäl, som jag framlagt denna motion, och jag anhåller att, med afslag å Utskottets hemställan, motionen måtte bifallas.

Herr Harald Ericsson: Det är med glädje jag ber att få inlägga några ord till förmån för motionärens förslag. Det skulle nemligen vara otacksamt af en person, som tillhör det yrke, för hvilket denne man så varmt verkat, för den svenska jernhandteringen, om han skulle tiga, då den gamle mannens bästa i denna Kammar kommit på tal.

Herrarne torde minnas i hvad tillstånd den svenska jernhandteringen befann sig vid den tidpunkt, då Svederus' tre större afhandlingar om lagstiftningen för bergsbruket utkommo. Den svenska jernhandteringen var då bunden till händer och fötter. Visserligen hade redan förut åtskilliga lättnader skett, åtskilliga bojor blifvit brutna, men många hämmande band kvarstodo dock i lagstiftningen. Så var det t. ex. stadgadt, att kol skulle försäljas till vissa bruk och hyttelag, d. v. s. skogsegaren fick icke afyttra sina kol på annat än visst håll. Tackjernstillverkaren skulle försälja sitt tackjern till vissa bruk, och bruken fingo icke köpa tackjern från andra än vissa orter. Stångjernstillverkaren fick icke tillverka mer än vissa skeppund stångjern, och om han förde på vågen ett enda skeppund mera, togs varan i beslag och han fick plikta icke blott varan utan äfven varans dubbla värde. Sådana restriktioner funnos för jernhandteringen på 1830-talet. Det var då som Svederus uppträdde och med sin penna, som var skarpslipad, åstadkom förändringar, och jag har här i min hand två afhandlingar, som jag lånat i riksdagsbiblioteket, och hvilka äro af intresse icke allenast för den svenska jernhandteringen, utan äfven för många andra näringar till följd af de varma yttranden och den framtidsblick, som deri framkastas. Det är för en sådan man, som jag anser att de svenska bergsmännen böra uppträda, och jag ser icke frågan ur annan synpunkt. Men

vi veta att bergshandteringen icke inom denna Kammare har många förespråkare. *Om pension för Fil. d:r G. Svederus.*

Jag ber att få förena mig med den ärade motionären och yrka bifall till motionen. Den svenska Riksdagen har till poetiska skriftställare anslagit stora summor, och det ländar vårt land till heder. Jag begär nu, att denna ringa skärf må lemnas till en af vårt lands förnämsta prosaiska författare, hvilken vid uppnådd 84 års ålder icke längre kan föra sin penna.

(Forts.)

Herr J. Andersson i Jönvik: Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets hemställan och det af skäl, som jag många gånger såväl i Kammarerna som Utskottet framhållit, nemligen att Riksdagen icke bör bifalla något förslag till pension, som icke förut varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning. Detta är en princip, som jag anser vara både riktig och välbetänkt. Litet hvar torde hafva sig bekant, hurusom för ett antal år tillbaka vid snart sagdt hvarje riksdag enskilda framställningar gjordes om statspensioner åt än den ene, än den andre. För att sätta en dam mot dessa ständigt framträdande anspråk var det som Riksdagen för sig faststälde nyss berörda kloka grundsats, hvilken också troget vidhållits ända till förlidna år, då ett afsteg derifrån gjordes genom det årliga understöd, som af Riksdagen beviljades åt Per Thomassen. Bifalla vi nu den motion, hvarom här är fråga, så äro vi åter inne på den skadliga och en gång öfvergifna vägen; och det är till förekommande häraf som jag anser mig pligtig att yrka afslag å motionen och bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Hedin: Herr Talman! Den rätt, som grundlagen medgifver en hvar ledamot af Riksdagen att bringa under dess pröfning hvilken fråga det vara må, anser jag vara en så vigtig och så dyrbar rätt, att jag för min del anser mig skyldig nedlägga en gensaga mot ett uttalande, hvilket faktiskt fränkänner Riksdagen rättighet att befrämja ärenden af en viss art under annat vilkor, än att de blifvit Riksdagen förelagda i form af Kongl. proposition. Jag vill icke, att Riksdagen skall lägga sådana band på sin handlingsfrihet. För något mer än femtio år sedan uppstod vid ett tillfälle inom regeringen fråga om, huruvida Statskontoret skulle utbetala eller ej en af Riksdagen beviljad pension, rörande hvilken Kongl. Maj:tt icke tagit initiativet. De ordalag, under hvilka regeringen slutligen medgaf pensionens utbetalande — det var på slutet af 1820-talet — visa tydligt, att det verkligen varit fråga om att förbjuda Statskontoret att utbetala den af Riksdagen beviljade, men af Kongl. Maj:tt icke begärda pensionen. Den tiden är nu gången och den skall väl heller icke komma igen, då sådana åsigtter från regeringens sida kunde göra sig gällande gent emot Riksdagen. Men kan det då väl vara skäl för Riksdagen att sjelf ikläda sig sådana bojor, som man här vill pålägga den genom att proklamera den satsen,

Om pension för Fil. d:r G. Svederus.
(Forts.)

att Riksdagen icke har frihet att efter eget godtfinnande afgöra förslag om pensioner, de må nu vara aldrig så behjertansvärda, derest de framkommit i form af enskild motion. Tala billighet, behof och rättvisa, d. v. s. allt hvad till *saken* hör, för ett dylikt understöd från Riksdagens sida, då synes mig den formskilnaden vara likgiltig, om förslaget derom härleder sig från Kongl. Maj:t eller från enskild motionär.

Hvad det ifrågavarande ärendet angår, så inskränker jag mig till att i allo instämma med motionären i så väl hvad han i sin motion anført, som hvad han i sitt nyss afgifna yttrande vidare utvecklat; och anhåller jag om bifall till hans förslag.

Herr Sjöberg: Jag borde måhända icke besvära Kammaren med något anförande, då jag i sjelfva verket icke kan säga något annat eller något bättre än hvad motionären sjelf dels framlagt i sin motion och dels yttrat här i Kammaren. Men jag anser mig, i följd af särskilda omständigheter, likväl skyldig söka, så vidt det af mig kan bero, att ytterligare bekräfta de förhållanden, hvarom motionären talat. Jag har haft tillfälle att sedan många år tillbaka känna den man, som är föremål för den ifrågavarande motionen, och jag kan på den grund med godt samvete vitsorda, att han oafåtligt sträfvat för det allmänna, och att han uteslutande lefvat i och för sina idéer, hvilka varit rigtade åt många olika håll; och att han derpå icke skördat några materiella fördelar, utan tvärtom gått förlustig om mycket, som eljest skulle kunna hafva stått honom till buds, det vågar jag försäkra Eder, mine Herrar. För några år sedan uppmånades jag af en person, som tillföre varit ledamot af denna Kammare samt är en framstående man i samhället, att väcka motion uti nu ifrågavarande ämne; men jag ansåg min ställning i Kammaren icke vara sådan, att en motion af mig i denna syftning skulle kunna vinna bifall. Dock har jag under de senare riksdagarne i min ringa mån sökt att få en dylik begäran framförd till Riksdagens behjertande, och då den nu ändtligen blifvit det, kan jag icke annat än vara motionären tacksam derför samt anhålla, att Kammaren ville åt motionen egna en välvillig uppmärksamhet. Doktor Svederus har särskildt på det industriella området utvecklat en stor verksamhet i olika rigtningar, och äfven ur den synpunkten kan han vara väl förtjent af ett allmänt erkännande. Jag ber derföre, att Kammaren icke måtte lägga denna framställning å sido och detta jemväl af det skäl, som den näst föregående talaren anført, eller att Riksdagen icke bör fränkänna sig rätten att i synnerligen behjertansvärda fall kunna bevilja framställningar sådana som den, hvarom här är fråga, äfven om de icke ledt sitt ursprung från Kongl. Maj:t. Orsaken, hvarför den icke kommit från regeringen, ligger förmodligen i den omständigheten, att Svederus icke innehaft någon offentlig befattning och vederbörande på denna grund icke ansett sig kunna eller böra till hans förmån aflåta något förslag till Riksdagen.

Emellertid vågar jag ännu en gång försäkra, att den gamle mannen är väl förtjent af ett erkännande från det allmännas sida, och dristar mig alltså anhålla, att Andra Kammaren måtte förena sig i att bifalla hvad Första Kammaren redan beslutit.

*Om pension för
Fil. dr G. Svederus.
(Forts.)*

Häruti instämde Herr Grenander.

Grefve Sparre: Jag ber också att få förena mig med den ärade motionären. Det är fullkomligt sant, att Kammaren blott i sällsynta fall bör på detta sätt framträda och skänka understöd åt behöfvande, men jag anser att just det ifrågavarande är ett sällsynt fall.

Den nu förevarande motionen rör en man, som tillbringat hela sitt lif med författareverksamhet. Jag har i min hand en uppgift på hans arbeten, hvilken uppgift utgör ett fullt ark. Dessa arbeten äro skrifna till förmån just för arbetare eller de fattigare klasserna, ty utom det arbete i fråga om jernhandteringen, som nyss nämdes, vill jag erinra om, att han skrifvit grundligt om svenska näringsväsendet, om sjelfva arbetaren saunt om medlen att bereda honom understöd i händelse af behof. Med ett ord, hans författareverksamhet har i allmänhet gått ut på att bereda de lägre klasserna den konstfärdighet, den upplysning, den kraft och den skicklighet, som utgöra det förnämsta villkoret för deras utkomst. En sådan man, mine Herrar, är icke han lika förtjent af en uppmuntran från statens sida som den, hvilken mången gång tarfligt nog, såsom tjensteman, arbetat för sin lön och deraf haft sitt bröd? Och ehuru, jag upprepar det, endast i ytterst sällsynta fall sådant understöd bör lemnas, så får jag dock säga, att jag med mera tillfredsställelse ger sådant understöd åt Svederus med afseende på hans för fosterlandet gagnande verksamhet, än jag gifvit det åt en och annan af de tjenstemän, åt hvilka vi voterat pensioner i dag. Jag tror således att Kammaren kan bifalla denna motion; och jag får tillägga, att synnerligen länge kommer mannen i fråga väl icke att tynga på statsverket. Han är nu närmare 85 år gammal, och den gamle mannen, som jag stundom sett här på gatan, synes påtagligen gå på grafvens brädd. Jag tror att man med godt samvete kan understödja en författare, som varit så sträfsam och verksam som han, och yrkar för den skull bifall till Herr Hedlunds motion.

Herr J. Johansson i Bergsäng: Äfven jag anhåller att med min svaga röst få understödja motionen, icke blott därför att jag i likhet med en ärad länskamrat är en »svensk bergsman», utan äfven af det skäl, att Doktor Svederus på ett annat område, som är lika viktigt, nemligen i afseende på jordbruket och dess binäringar, genom sitt skriftställer i ådagalagt ganska betydliga förtjenster. Jag anhåller nemligen att i Kammarens minne få återkalla, hurusom Svederus utgifvit ganska betydande och användbara arbeten äfven

Om pension för
Fil. d:r G. Svederus.
(Forts.)

i fråga om jordbruket. Jag vågar nu icke ur minnet upprepa dessa arbetens titlar, men jag tror att böckerna på många trakter varit mycket spridda och åstadkommit mycket gagn. Hans verksamhet omfattade, såsom förut nämnts, nationalekonomien i allmänhet, ty den stannade icke vid frågor, som rörde allenast bergverks- och jordbruksnäringen, utan äfven på andra områden har han arbetat; och jag erinrar mig särskildt, att han utgifvit ett vidlyftigt arbete om fattigvården och fattigväsendet i några utländska stater, särskildt i England, om jag minnes rätt. Dessa nu anförda omständigheter och de skäl, som föregående talare i ämnet anført, gifva mig anledning att förena mig med dem, som yrkat bifall till motionen.

Herr Borg: Jag skall bedja att få förena mig med dem, som yrkat bifall till den föreslagna pensionen åt Herr Svederus. Äfven jag har någorlunda följt hans mångsidiga och för landet gagnande skriftställareverksamhet och anser att det skulle vara en vacker gård åt den gamle förtjenstfulle mannen, om Andra Kammaren beviljade det anslag, motionären föreslagit.

Herr Sven Nilsson: Jag skall för min del icke framställa något yrkande vid denna punkt; jag skall öfverlemna åt Kammaren att afgöra densamma, men jag begärde ordet för att för Kammararen försvara Stats-Utskottets motivering.

En talare har trots sig finna att riksdagsmannens rätt skulle vara förkränkt genom den motivering, Utskottet begagnat, och han har dervid erinrat om den mening, som så många gånger i Stats-Utskottets betänkanden uttalats, att förslag, som af enskild motionär väckts, icke borde bifallas förr än de pröfvats af regeringen. De skäl, som han för sin åsigt anförde, skall jag till allra största delen gilla; ty ingen lär väl ifrågasätta, att Kamrarne skulle kunna förmenas att oberoende af Utskottets motivering fatta sina beslut; men det finnes ett annat skäl för Stats-Utskottets åsigt, nemligen det, att frågorna behöfva en utredning, större än den som Stats-Utskottet och en motionär äro i tillfälle kunna lemna, men som Kongl. Maj:t kan åstadkomma för dylika frågor, och som oftast är högst nödig. Detta är anledningen, hvarför Stats-Utskottet ej sällan begagnar den nu klandrade motiveringen, och om Kammararen vid en föreliggande frågas afgörande sjelf skulle finna den vara tillräckligt utredd, lär den väl ej heller underlåta att derefter fatta sitt beslut.

Herr Hedin: Jag vill blott nämna, att min ärade vän på skånebänken missförstått mig. Den anmärkning, jag framstälde, var nemligen icke rigtad mot Stats-Utskottet, hvilket väl kan användas den omtalade metoden för att i någon mån stäfja antalet af pensionsmotioner, hvilka annars möjligen skulle blifva allt för tal-

rika; jag talade endast om Kammarens handlingsfrihet, en frihet som Kammaren icke bör låta frångå, och hvilken han också tycktes vilja medgifva.

*Om pension för
Fil. d:r G. Svederus.
(Forts.)*

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, i öfverensstämmelse med de yrkanden som förekommit, såväl på bifall till Utskottets hemställan som jemväl på afslag derå samt bifall i stället till motionärens förslag; och fann Herr Talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som, med afslag å Stats-Utskottets i 18:e punkten af dess Utlåtande N:o 13 gjorda hemställan, bitaller Herr Hedlunds i ämnet väckta motion,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Utskottets förevarande hemställan lemnat bifall.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 72 Ja mot 68 Nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med Ja-propositionen.

Punkten 19:

Utskottet hade hemställt, att ledamoten af Första Kammaren Herr *P. Ehrenheims* motion N:o 8 — innehållande förslag derom, att Riksdagen ville bevilja afidne Riddarhussekreteraren *C. O. Brakels* enka *Ida Brakel*, född *Carré*, en årlig pension af 1,000 kronor, att utgå från och med Juli månad 1880, eller månaden näst efter den, då *Brakel* afidit — icke måtte af Riksdagen bifallas.

*Om pension för
Riddarhussekreteraren C. O.
Brakels enka.*

Med anledning af denna hemställan, mot hvilken, enligt anteckning å Utlåtandet, Herrar *G. Sparre*, *R. Montgomery-Cederhielm*, *Grefve C. Beck-Friis*, Friherrarne *F. von Essen* och *R. von Kræmer*, *Grefve S. Lagerberg*, *R. Törnebladh*, *J. Widén*, *F. von Strokirch*, *J. E. Gavelius*, *C. E. Laurell* och Friherre *H. M. Palmstierna* inom Utskottet anmält reservation, yttrade:

Herr Asker: Vid frågor angående enskilde motionärers framställningar om pensioner har Stats-Utskottet icke sällan, likasom i

*Om pension för
Riddarhussekreteraren C. O.
Brakels enka.*
(Forts.)

förevarande betänkande, såsom skäl för sitt afstyrkande anført, »att frågor om understöd åt affidne tjenstemäns i behof efterlemnade enkor icke lämpligen böra, innan de varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, hänskjutas till Riksdagen». Lika med hvad en talare vid behandlingen af näst föregående punkt yttrat, är äfven jag af den åsigt, att detta af Stats-Utskottet ofta begagnade skäl bör sparsamt användas, emedan det onekligen innefattar en inskränkning i hvarje riksdagsmans i grundlagen förvarade rätt att väcka framställningar i hvilket ämne som helst hos Riksdagen. Emellertid har i nu föredragna punkt detta skäl icke åberopats af Stats-Utskottet, och jag ser i denna underlåtenhet ett medgifvande deraf, att motionen bort företrädesvis väckas från Riksdagens sida, därför att framlidne Riddarhussekreteraren Brakel icke egentligen var en statens, utan en Riksdagens tjensteman. Men vid pröfningen af den gjorda framställningen har Utskottet afstyrkt densamma och därför anført två skäl: det ena, att »den verksamhet, hvilken motionären åberopat till stöd för sin framställning, icke berott på Brakels anställning i statens tjenst,» och det andra, att »hans befattning såsom sekreterare inom Första Kammaren måste betraktas såsom ett mera tillfälligt uppdrag, därför han uppbar månadsarfvode». Hvad angår det första af dessa skäl, eller att Riddarhussekreteraren Brakel var en Riksdagens och icke en statens tjensteman, så synes det mig vara af mindre vikt. Jag föreställer mig nemligen, att den tjensteman vid Riksdagen, som under en längre tid med nit och skicklighet skött sitt värf och vid dess utöfvande inlagt stora förtjenster, icke bör af Riksdagen alldeles förgätas, utan att, om förhållandena i öfrigt dertill föranleda, statspension bör medgifvas åt hans efterlemnade enka och barn. Motionären säger i sin motion, att »Riddarhussekreteraren Brakel efterlemnadt enka och en son, som ännu icke afslutat sina studier, samt fyra oförsörjda döttrar, hvaraf den yngsta är omkring 10 år». Stats-Utskottet har nu hvarken ifrågasatt behofvet eller fäst sig vid det belopp af 1,000 kronor, hvartill motionären föreslagit pensionen, och jag får följaktligen antaga att Stats-Utskottet ej mindre medgifvit, att behof är för handen, än äfven ansett, att det ifrågasatta pensionsbeloppet ej är för högt tilltaget. Men, säger Utskottet. »Riddarhussekreteraren Brakels befattning såsom sekreterare inom Första Kammaren måste betraktas såsom ett mera tillfälligt uppdrag, därför han uppbar månadsarfvode.» Ja, visserligen kan det sägas, att Riddarhussekreteraren Brakels befattning var ett tillfälligt uppdrag, men dock icke mera tillfälligt, än att han under tolf efter hvarandra följande riksdagar var sekreterare i Första Kammaren och dervid sålunda inlagt mångåriga förtjenster vid Riksdagen. Inom riksförsamlingen afhandlas ju många för staten viktiga ärenden; och sekreterarebefattningen i en af Riksdagens Kamrar är således till gagn för staten, ehuru den icke egentligen kan kallas en statens tjenst; och att Riddarhussekreteraren Brakel upp-

burit månadsarfvide, synes mig icke kunna utgöra något skäl för afslag; ty på något sätt skulle väl hans arbete betalas.

Men just den omständighet, som Utskottet här åberopar, att Riddarhussekreteraren Brakels befattning hos Första Kammaren varit att anse såsom ett mera tillfälligt uppdrag, visar ock att han under dess utöfning icke kunnat vara i tillfälle att samla någon sparpenning, som kunnat komma hans efterlevande till godo. Och om denne man i stället för, såsom nu, i Första Kammaren hade i Andra Kammaren under en följd af tolf år beklädt sekreterareplatsen och, under liknande omständigheter för öfrigt, hans enka och barn befunnit sig i behof af understöd, så vågar jag föreställa mig, att denna Kammare icke skulle vägrat sitt bifall till en framställning i sådant syfte. Nu är frågan den: har Riddarhussekreteraren Brakel under sin verksamhet inom Riksdagen ådagalagt sådana egenskaper, som kunnat göra honom förtjent af att för sin enka och sina barn erhålla pension af statsmedel? I sådant afseende ber jag att få åberopa motionärens uttalande, att »Brakel under den långa tid han tjenstgjort såsom sekreterare i Första Kammaren förvärfvat sig välgrundade anspråk på Kammarens aktning och välvilja, för den skicklighet och pålitlighet, den aldrig svigtande pligttrohet och det ordningssinne, hvarmed han skötte sitt ansvarsfulla och maktpåliggande kall». Detta af motionären uttalade vitsord har äfven Första Kammaren i dag på förmiddagen bekräftat genom att enhälligt lemna sitt bifall till motionärens förslag. Under sådana förhållanden och på grund af hvad jag i öfrigt tagit mig friheten anföra, skulle det förefalla mig besynnerligt, om denna Kammare nu vägrade sitt bifall till hvad Första Kammaren redan enhälligt beviljat. Vid behandlingen af en föreliggande punkt har Andra Kammaren på förslag af en aktad motionär beviljat pension åt en man, som aldrig varit vare sig statens eller Riksdagens tjensteman, och jag vågar hoppas att samma bifall skall komma den nu ifrågavarande motionen till del, då det här är fråga om en i Riksdagens värf väl förtjent man. Den, som under någon tid stått en sekreterare i någondera af Riksdagens Kamrar nära, är kanske mera än de flesta i tillfälle att bedöma, hvilken påpasslighet och punktlighet vid utöfningen af en sådan befattning kräfves.

Måhända kan någon befara, att här föreligger ett precedensfall, som kan blifva vådligt för framtiden, men för min del kan jag icke inse att man behöfver befara, att det ofta skall inträffa att en person under liknande förhållanden, som i denna fråga blifvit åberopade, under tolf på hvarandra följande riksdagar bekläder sekreterarebefattningen hos någondera af Riksdagens Kamrar.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra vågar jag anhålla att Kammaren måtte, med afslag å Utskottets hemställan, men i öfverensstämmelse med Första Kammarens enhälligt fattade beslut, lemna sitt bifall till motionen.

*Om pension för
Riddarhussekreteraren C. O.
Brakels enka.*

(Forts.)

*Om pension för
Riddarhusse-
kreteraren C.O.
Brakels enka.
(Forts.)*

Herr Sven Nilsson: Vid föregående punkt framstälde jag icke något yrkande, då jag antog, att, då de öfriga punkterna af Kammaren bifallits, detsamma skulle blifva förhållandet med äfven den 18:e punkten. Efter det beslut Kammaren då emellertid fattade, har jag icke stora förhoppningar, att min åsigt i denna punkt skall vinna godkännande, men jag anser mig dock skyldig att nu yrka bifall till Utskottets hemställan och afslag å motionen.

Jag tror för min del, att det skulle vara särdeles farligt att gå in på den principen, som motionären och den siste talaren vilja bereda isteg hos Riksdagen, nemligen att gifva pensioner åt Riksdagens tjänstemän, hvilket är det första förslag i den vägen, som förekommit under det nya statsskicket. Om en sådan åsigt genomföres, kunna, om man noga tänker på saken, derigenom uppstå sådana förvecklingar, att Kammaren skulle önska, att den aldrig beträdt den vägen, ty då om någonsin skulle politiska förvecklingar emellan de rådande partierna i Riksdagen kunna komma att uppstå. Här tror jag dessutom icke föreligger något fall af den beskaffenhet, att det särskildt bör föranleda till beträdande af en så äfventyrlig stråt. Vi veta alla att den ifrågavarande personen varit riddarhussekreterare i många år, vi veta likaledes att ridderskapet och adeln nu är församlad, och att der blifvit väckt fråga om beviljande af pension åt hans efterlemnade enka och barn, äfvensom att Utskottet inom ridderskapet och adeln tillstyrkt en pension åt bemälda enka och barn till icke så obetydligt belopp. Således förefinnes här icke något som helst skäl för Riksdagen att bevilja den föreslagna pensionen, hvilket endast skulle förorsaka, att ridderskapet och adeln sluppe med en mindre pension. Att ridderskapet och adeln bör vara i tillfälle lemna den ifrågavarande enkan och hennes barn en pension, som kan vara nödig för hennes bergning, torde vara desto större skäl, som riddarhussekreteraretjensten, efter hvad som upplysts, ej vidare lärer komma att tillsättas. Den siste talaren har sagt, att vi icke motsagt behofvet af denna pension och icke heller haft något att anmärka mot sjelfva det begärda beloppet. Ja, detta förhållande har sin naturliga förklaringsgrund deri, att Utskottet icke velat ingå i pröfning af sjelfva frågan, som Utskottet tagit i betraktande allenast från den synpunkt jag nyss nämnde, nemligen vådan af att beträda den banan att gifva Riksdagens tjänstemän pensioner, hvilken skyldighet i detta fall tillkommer ridderskapet och adeln. Skulle man åter gifva sig in på den vägen, d. v. s. vore sjelfva principen i sådan rigtning gifven, då behöfves det en grundligare utredning af saken, än som motionären och äfven den siste ärade talaren lemnat; ty det kunde ju hända, att, oaktadt de bevekande, skäl som här framstälts, ett misstag i detta fall kunde komma att begås på samma sätt som vid åtskilliga andra dylika fall redan egt rum, der man för hastigt fattat beslut. Af dessa skäl har jag för mig klart, att Kammaren icke bör bifalla motionen, och yrkar för min del bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Herr J. Andersson i Jönvik: På de skäl, som i utskotts-
betänkandet och af Herr Sven Nilsson i Efveröd blifvit anförda, ber jag helt enkelt att få yrka bifall till Utskottets hemställan. Ty då, på sätt nämnde talare antydde, fråga vid nu pågående adelsmöte väckts derom att för Riddarhussekreteraren Brakels enka bevilja en pension, samt det icke kan vara lämpligt att åt de vid Riksdagen anstälde tjenstemän, hvilkas befattningar måste anses vara af mera tillfällig beskaffenhet, tilldela pensioner, helst, om den vägen inslås, man icke vet gränsen för dylika anspråk, så vill icke jag med min röst understödja dylika projekt, utan yrkar jag, som sagdt, för min del bifall till Utskottets i denna punkt gjorda hemställan.

*Om pension för
Riddarhus-
sekreteraren
C. O. Brakels
enka.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammarerna Utskottets hemställan.

Punkterna 20--22:

Biföllos.

§ 3.

Föredrogos och biföllos, hvart efter annat, Stats-Utskottets ne dannämnda Utlåtanden:

N:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående sammanförande af stamholländeri- och stanschäferifonderna till en gemensam fond under benämning *Fonden för svenska hornboskaps- och färävelns förädling*;

N:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om rättighet för Karlskrona—Vexjö jernvägsaktiebolag att på en gång återbetala hela återstoden af det till bolagets jernvägsanläggning erhållna statslån; samt

N:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om ändring i bestämmelserna angående bildandet af reparationsfonden för Hjelmare kanal- och slussverk.

§ 4.

Föredrogos och bifölls Banko-Utskottets Utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om pension åt f. d. bankoombudet vid Riksbankens afdelningskontor i Visby, Landskamreraren L. T. J. Gardell.

§ 5.

Om förhöjning af årliga understödet åt Enkefru L. Wigström. Skedde föredragning af Banko-Utskottets Utlåtande N:o 5, i anledning af väckt motion om förhöjning af det enkefru Louise Wigström, född von Schwerin, af Riksbankens medel tilldelade årliga understöd.

Med förordande af bifall till berörda motion, afgifven inom Andra Kammaren af Herr *S. Wieselgren* (motionen N:o 116), hade Utskottet i förevarande utlåtande hemställt:

»att det enkefru Louise Wigström, född von Schwerin, af Riksbankens medel tillagda årliga understöd af trehundra kronor skall från och med början af innevarande år utgå med ett till sexhundra kronor förhöjdt belopp.»

Herr Lyttkens, hvilken jemte Herrar *Ola Månsson*, *Gunnar Eriksson* och *Olof Andersson* i Lyckorna inom Utskottet reserverat sig mot Utskottets omförmälda hemställan, yttrade: Huru svårt det än är att säga nej till den gjorda framställningen till förmån för den ålderstigna och fattiga människan, så finner jag mig dock föranlåten att yrka afslag, och detta af den anledning att hvarken hon eller hennes fader varit eller äro på något sätt berättigade till pension. Hennes fader var den vidtbekante prosten och kyrkoherden i Sala Grefve von Schwerin, som sedermera blef bankofullmäktig och i sådan egenskap inlade stort intresse för Riksbanken. Med anledning häraf beviljades ock af Rikets Ständer vid hans fränfalle åt hans efterlemnade dotter, eller den person hvarom nu är fråga, en pension af 300 kronor. Men, mine Herrar, då ingen riksdagsman är berättigad till pension, huru stora hans förtjenster i denna egenskap än må vara, så kan detta ännu mindre vara fallet för en bankofullmäktig. Den ifrågasatt enkan har en liten pension efter sin man, som var kapten, och torde väl derpå kunna nödtorftigt sig försörja. Men skulle hon befinna sig i den nödställda belägenhet, att fara förefinnes för att hon icke skulle kunna lifnära sig, så finnes i lag bestämdt, hvart hon skall i första hand vända sig för att få hjälp.

Jag yrkar således afslag å den ifrågasatta förhöjningen.

Herr Fredenberg: Då Utskottets ärade vice ordförande i likhet med öfrige reservanter yrkat afslag å den ifrågasatta förhöjningen i pensionen åt enkefru Louise Wigström, född von Schwerin, af det skäl att det icke blifvit inom Utskottet upplyst, huruvida icke hon hade barn i den ställning, att de kunde underhålla sin moder, så ber jag, som känner till huru härmed sig förhåller, få meddela följande:

Enkefru Wigström har en dotter, som är enka och i fattiga

omständigheter, och en son, som idkar garfverirörelse i Örebro, hvarpå han, så vidt jag vet, icke förtjenar mer än som för hans egen utkomst erfordras. Jag sluter till detta äfven deraf, att han, som lärar vara en arbetsam och redbar man, icke är i tillfälle att i sitt hem vårda sin gamla moder, som bor här i staden i en liten kammare, som vittnar om ytterlig forftighet.

De skäl, Utskottet för sin tillstyrkande hemställan anfört, synas mig särdeles behjertansvärda och giltiga, och då dertill kan läggas att enkefru Wigström är det enda lefvande af Prosten, Grefve Schweringens många barn, så borde det icke kännas betungande för Riksbanken, om hvilken hennes affidne fader egde så stora och obestriddliga förtjenster, att tilldela henne den föreslagna högre pensionen af 600 kronor, helst då jag tillika vet, att den gamla enkans brödbekymmer trycka mycket tyngre än de många lefnadsåren.

Vid närmare 84 års ålder kan man efter naturens ordning icke draga lång vaxel på lifvêt, och jag tror derföre att den barmhertighet, Riksdagen i detta fall kan komma att utöfva, icke länge skall betunga statskassan. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Ola Månsson: Förutom de skäl för afslag, som af Utskottets vice ordförande framhållits, vill jag anföra ett par andra.

Då 1856—1858 årens Riksdag beviljade enkefru Wigström den pension, hvars belopp nu blifvit ifrågasatt att fördubblas, så visades henne stor frikostighet, som väl bort med tacksamhet erkännas, helst hon icke hade eller har någon tillstymmelse ens till laglig rätt till pension; dessutom bör väl ett riksdagsbeslut få gälla.

300 kronor äro väl ingen liten summa. De s. k. landtvärnsmännen få icke, enligt förut i dag fattadt beslut, mer än högst 200 kronor hvardera, och jag tror att äfven de i allmänhet äro mycket till åren komma; men med ålderdomen följer väl icke att lefnadskostnaderna blifva större; landtvärnsmännens förtjenster om det allmänna tåla väl också en jmförelse med enkan Wigströms.

För min del yrkar jag afslag å betänkandet.

Herr Gustaf Jonsson: Jag har inom Utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga och jenväl medverkat till det slut, hvartill Utskottet kommit, och jag har röstat för den föreslagna förhöjningen på grund af de särdeles ömmande omständigheter, som förekommit, och på grund af enkefru Wigströms långt framskridna ålder, som ger anledning till den förmodan, att pensionen icke kommer att utgå under ytterligare många år. Detta i förening gjorde att jag, i likhet med Utskottets pluralitet, ansåg mig icke böra afvisa motionärens menniskovänliga förslag. Det var framlagdt äfven förra riksdagen af bankofullmäktige, men blef då afslaget.

Då nu en motionär upptagit detsamma i år, ansåg jag mig vid dess behandling i Utskottet böra biträda detsamma. Jag yrkar också nu bifall till Utskottets framställning.

Om förhöjning af ärliga understödet åt Enkefru L. Wigström.
(Forts.)

Om förhöjning
af årliga un-
derstödet åt
Enkefru
L. Wigström.
(Forts.)

Herr Folke Andersson: Jag tycker att det nu går nästan för långt, då man begär förhöjning i pensionen till denna enkefru Wigström, hvilken har en son, som idkar en större garfverirörelse, men vägrar att underhålla sin mor. Det synes mig oförsvarligt att begära en sådan förhöjning, då sonen befinner mig i denna ställning, och det förvånar mig, att framställning härom kunnat göras och af Utskottets flertal tillstyrkas. Hvart skulle det taga vägen, om vi på det sättet pensionerade alla, som det begärde? Jag yrkar afslag å Utskottets betänkande.

Herr Sjöberg: Då motionären i denna fråga är af sjukdom hindrad att infinna sig i Kammaren, tillåter jag mig att ännu en gång yttra några ord. Jag behöfver nu icke fästa Herrarnes uppmärksamhet derpå, att så långt tillbaka som vid 1856—1858 årens riksdag åt enkefru Wigström beviljades en pension af 300 kronor på grund af de stora förtjenster, som hennes älfidne fader i lifstiden inlagt företrädesvis om bankväsendet, ty äfven till andra områden sträckte han sin verksamhet. Jag skall icke, med hänsyn till den sena timmen, besvära den ärade Kammaren med något längre anförande, men *det* kan jag säga såsom tillägg till de skäl, hvilka lägo till grund för Rikets Ständers beslut vid den nyssnämnda riksdagen, att Grefve von Schwerin onekligen var den man, som mer än någon annan kan sägas hafva varit en banbrytare för en riktig uppfattning af det konstitutionella statskicket. Traditionerna från enväldets dagar voro vid den tiden, han verkade såsom riksdagsman, så starka, att det fordrades en man med hans kraft och stora förmåga att upptaga kampen med dem; ty, om man än genom grundlagen kommit ifrån enväldets principer, var detta likväl icke på långt när förhållandet i verkligheten; och för de strider, han i denna riktning måste utkämpa, stå vi, som nu lefva, i den största förbindelse till honom. Då nu Rikets Ständer så långt tillbaka, som vid 1856—1858 årens riksdag, beviljade denna pension, borde vi väl vara ense om, att det belopp, 300 riksdaler, som då ansågs tillräckligt, icke i sjelfva verket torde blifva för stort genom att man beviljar den tillökning deri, som nu blifvit ifrågasatt. Dessutom, mine Herrar, är det ju, såsom det synes af Utskottets betänkande, upplyst, att den ifrågavarande personen är sjuklig och icke i någon mån kan bidraga till sitt eget uppehälle, hvilket väl också torde falla af sig sjelft, då man besinnar, att hon snart uppnår den höga åldern af 84 år.

Jag har redan antydt att jag kanske något obefogadt uppträdde i denna sak, men det är, såsom jag förut nämnt, förnämligast af den orsak att motionären icke sjelf kan här tala för densamma. Jag skulle måhända icke heller haft anledning att yttra mig, om en annan ledamot i denna Kammare vore närvarande, af hvilken jag i detta fall antagligen kunnat vänta att få understöd. Det är en ledamot i mitt granskap, men han är, jag befarar det, också i afton af sjukdom hindrad att vara tillstädes. Hvarför jag nu kom att

tala om honom är — visserligen icke därför, att jag vid frågan om erkännande af en framstående offentlig mans minne skulle vilja komma med ett biskäl, som icke borde i och för sig väga tungt i sjelfva saken, utan emedan det ändå kan hafva en viss betydelse. Det är därför som jag tillåter mig upprepa hvad denne min ärade granne för några år tillbaka vid 1874 års riksdag, efter hvad jag vill påminna mig, yttrade, då det var fråga om en liten pension åt en annan ålderstigen enka, och här i Kammarerna uppträdde en och annan talare för, men ännu flere mot densamma beviljande. I det afgörande ögonblicket yttrade den nämnde ledamoten med den oförlikneliga humor, hvaraf han är mäktig, och med den utomordentliga aplomb, han i ännu högre grad besitter: »Ja, när gumma' är 74 år, så kan hon icke lefva länge!» Låten dessa ord väga något i denna stund och bifallen den begärda pensionen till en enka, som till och med är 10 år äldre än den, om hvilken då talades.

Om förhöjning af årliga understödet åt Enkefru L. Wigström.
(Forts.)

Herr Gunnar Eriksson: Om jag endast fäste afseende vid den höga åldern och den ringa pension, ifrågavarande person åtnjuter, skulle jag visserligen rösta för bifall till motionärens förslag, men saken har äfven en annan sida. Blotta exemplet, att det går an att begära och få sin pension höjd, kommer att uppmuntra andra att försöka detsamma. Ty det är ingenting ovanligt att höra pensionstagare klaga öfver att deras pensioner äro för små, lika väl som tjänstemän klaga öfver att deras löner äro för små. Då 1856—1858 års Riksdag beviljade pensionen i fråga, tror jag ock, att Riksdagen vid samma tillfälle afvägde det belopp, som ansågs motsvara de förtjenster, den ifrågavarande personens fader haft om Riksbanken. Af sådana skäl har jag inom Utskottet icke kunnat vara med om att bifalla motionen och yrkar fortfarande afslag å densamma, såväl som på Utskottets förslag.

Herr O. B. Olsson: Under hela min riksdagsmannatid har aldrig händt, att någon pension blifvit begärd, vare sig uti Kongl. proposition eller enskild motion, utan att det tillika varit väl vitsordadt, att den af lidne, för hvilkens enka eller barn pension begärts, gjort fäderneslandet synnerligen stora tjänster. Detta är alltid vanligt, och städe hör man därför åberopas mer eller mindre goda skäl. Jag vill heller icke förneka, att ju icke mängden af dessa personer gjort fäderneslandet ganska mycket gagn.

Nu åberopas emellertid tillika såsom skäl för beviljande af pension åt denna enka, att hon är så gammal. Ja, det är visserligen sant, att hon är mycket gammal, och att den återstående tiden af hennes lefnad, för hvilken pensionen vore behöflig, icke kan blifva särdeles lång; men det finnes ett annat skäl, som talar mot bifall, och det är, att ett nu lemnadt bifall skulle komma att i en framtid åberopas såsom prejudikat. Såsom sådant åberopas ständigt beviljande af en sak, och senast i afton hafva vi hört åberopas bevil-

Om förhöjning af årliga understödet åt Enkefru L. Wigström.
(Forts.)

jande af en pension såsom prejudikat för beviljande af en aunan. Då så är förhållandet, är det gifvet, att äfven en förhöjning i den nu ifrågakvarande pensionen i en framtid skall komma att åberopas, och det är just af detta skäl jag icke för min del kan bifalla denna sak, utan derå yrkar afslag.

Herr Ola Månsson: Hvad som för mig varit det mest bestämmande skälet att icke bifalla motionen om förhöjning i en pension, har just varit det alldeles nymodiga i sättet att framkomma med en begäran om *förhöjning* i en pension. Det är, synes det mig, nästan detsamma som att begära dyrtidstillägg åt pensionärer, och skola vi på det sättet gå igenom redan beviljade pensioner och öka dem med sådana dyrtidstillägg, tror jag att vi komma in på en väg, som icke är den bästa. Jag fortfar i mitt yrkande om afslag.

Herr Olof Andersson i Lyckorna: Då jag deltagit inom Utskottet i behandlingen af denna fråga och dervid instämt i Herr Lyttkens' reservation, ber jag endast att nu få tillkännagifva, det jag af samma skäl, som af Herrar Lyttkens och Ola Bosson Olsson blifvit anförda, instämmer i dessa Herrars yrkanden om afslag å motionen och Utskottets betänkande.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de meningar, som förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag å samma hemställan; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande Ja för den senare meningen. Som votering begärdes, blef en omröstningsproposition af följande lydelse uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som afslår hvad Banko-Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 5,

röstas Ja;

Den, det ej vill.

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets förevarande framställning.

Voteringen företogs och visade 95 Ja mot 46 Nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt Ja-propositionen.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 6, i anled-

ning af väckt motion om ändring i § 67 af Förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862.

§ 7.

Till behandling förekom Lag-Utskottets Utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om tillägg till § 23 af Förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862.

Om tillägg till § 23 i Förordn. om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd.

Uti ifrågavarande motion, som afgifvits inom Andra Kammaren af Herr C. G. Otterborg (motionen N:o 10), var ett så lydande förslag framställt: »att Riksdagen ville för sin del besluta följande tillägg till 23 § af ofvannämnda nådiga förordning:

§ 23.

»Ledamöterna i kyrko- och skolråden väljas för fyra års tid»,
likaså *suppleanter till minst halva antalet af ledamöterna.*

Ledamöter eller till tjenstgöring kallade suppleanter, som utan godkändt laga förfall uteblifva från utlysta sammanträden, skola böta till kyrko- eller skolkassan i enlighet med hvad bestämdt är uti § 47 Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet och § 40 Kongl. Förordningen om dito i stad, båda af den 21 Mars 1862.»

Utskottet hade hemställt, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan föredragning skett af denna hemställan, anförde

Herr J. O. Boström: Ehuru jag icke har den ringaste utsigt att vinna framgång åt föreliggande förslag, anser jag dock såsom min pligt att till protokollet uttala min åsigt i frågan.

Enligt mitt förmenande bör kyrko- och skolråd lika väl som kommunalstämma ega rätt att utse suppleanter. Det förekommer ganska ofta att kyrko- och skolråd på landet nödgas inhibera sina sammanträden, därför att icke tillräckligt antal ledamöter infinna sig. Sjelf har jag icke så få gånger varit utsatt för att ej få fullt antal ledamöter till utlysta sammanträden sanlade, och jag tror icke att jag är den ende, som varit utsatt för dylika svårigheter. Då saken emellertid så lätt kunde hjälpas genom att besluta det föreslagna tillägget, hade det varit önskligt att Utskottet behjertat detta förhållande. Man behöfver icke befara att förringa kyrko- och skolrådets betydelse genom att i förordningen inflicka ett sådant tillägg.

Jag skulle således helst önskat frågans återremitterande till Utskottet. Men då Utskottets ledamöter enhälligt afstyrkt motionen, torde en återremiss tjena till ingenting. Jag skall därför inskränka mig till att yrka bifall till motionen.

Herr Widmark: Då en återremiss icke kan gagna till något, efter som Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, vill jag inskränka mig till att yrka bifall till detsamma.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Om bestridande genom amorteringslån af kostnad för folkskoleväsendet.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om föreskrift, att kostnad för folkskoleväsendet inom kommun skall i visst fall bestridas genom amorteringslån.

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *J. N. Biesert* hade i nämnda motion (N:o 36) föreslagit, »att Riksdagen behagade för sin del besluta, att i de fall, der kostnaden för något för folkskoleväsendet erforderligt ändamål uppgår till minst fem gånger så mycket som kommunens hela bevillningssumma, kostnaden skall, derest någon inom kommunen skattskyldig sådant begär, bestridas genom lån, att amorteras på minst 10 och högst 25 år».

Beträffande denna motion hade Utskottet hemställt, att densamma icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr Biesert yttrade: Då jag erfarit att Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, skall jag icke upptaga Kammarens tid med att anföra några ytterligare skäl för min åsigt i denna fråga. Utskottet erkänner visserligen, att de af mig omnämnda oegentligheterna finnas, men säger tillika att de icke äro de enda och att det därför fordras viktigare och mer omfattande ändringar i lagstiftningen för att nå målet. Jag hyser också den förhoppning, att frågan skall vinna bättre framgång, om den en annan gång med större kraft åter upptages. För närvarande skall jag icke framställa något yrkande.

Herr Ekenman: I afseende på den siste ärade talarens yttrande ber jag att få erinra derom, att det icke endast är folkskoleväsendet, som föranleder stora utgifter för kommunens medlemmar, utan att det äfven finnes andra kostnader, som med lika stort skäl böra fördelas på vissa år. Jernvägsanläggningar t. ex. borde äfven hafva påkallat motionärens uppmärksamhet i detta hänseende.

Vid motionärens förslag att det nya stadgandet skulle tillämpas i de fall, der kostnaden för folkskoleväsendet uppginge till minst fem gånger så mycket som hela bevillingssumman, vill jag dessutom erinra, att i den ena kommunen kan den årliga kommunalskatten vara mindre än i den andra, så att den jemnhet i skattebördan, som han åsyftar, alldeles icke kan på det af honom föreslagna sätt

vinnas. Jag tror slutligen, att man icke bör beklaga sig öfver att kommunerna ej låna upp penningar på längre eller kortare tid. De synas i detta afseende ej böra ytterligare eggas.

På grund af dessa skäl och då det dessutom nu är känt, att Första Kammaren antagit Utskottets förslag, utgör detta för mig en tillräcklig anledning att yrka bifall till Utskottets betänkande, sådant det här föreligger.

Om bestridande genom amorteringslån af kostnad för folkskoleväsendet.
(Forts.)

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 9.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 9, i anledning af väckt motion om tillägg till förordningen om landsting den 21 Mars 1862.

§ 10.

Vid föredragning af Riksdagens Kanslideputerades Memorial N:o 2, angående tillökning i upplagan af Riksdagens protokoll, biföll Kammaren Kanslideputerades i detta memorial gjorda hemställanden.

§ 11.

Föredrogs och bifölls Andre Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 12), i anledning af väckt motion om åtgärder till förhindrande af de olägenheter, som kunna uppstå derigenom att utvandrade kvarlemna familj i utfattig belägenhet.

§ 12.

Föredrogs Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 13), i anledning af väckt förslag om rätt för kommunalstämma att pröfva, huruvida handelsrörelse må inom kommun idkas.

Ang. rätt för kommunalstämma att pröfva om handelsrörelse må inom kommun idkas.

I Herr *A. W. Wigardts* motion, N:o 41, var föreslaget, »att Riksdagen ville för sin del besluta, att hvarje landskommun tillerkännes rätt att pröfva och bestämma, om någon handelsrörelse får inom kommunen idkas, samt att sökande till sådan rörelse bedrivande bör skriftligen anmäla sig hos vederbörande kommunalstämмо-ordförande, hvilken i laga ordning å kommunalstämma föredrager ärendet».

Ang. rätt för
kommunal-
stämma att
pröfva om han-
delsrörelse må
inom kommun
idkas.
(Forts.)

Utskottet hade tillstyrkt, att förevarande motion icke måtte till någon åtgärd föranleda.

Herr Wigardt yttrade: Anledningen hvarför jag väckt förevarande motion är, att jag blifvit dertill uppmanad af flere församlingsbor inom min omnejd. Jag har dock ingenting att anmärka mot hvad Utskottet här föreslagit, enär jag med motionen ingalunda afsett att göra några inskränkningar i näringsfriheten, och förklarar jag mig alltså nöjd med Utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets Memorial:

N:o 18, med förslag till voteringsproposition, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande beräkningen af statsverkets inkomster.

N:o 19, med förslag till voteringspropositioner, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i tvenne frågor rörande anslagen under riksstatens Fjerde hufvudtitel;

N:o 20, med förslag till sammanjemkning och voteringsproposition, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande tvenne punkter af Stats-Utskottets utlåtande angående riksstatens Femte hufvudtitel; och

N:o 21, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Stats-Utskottets Utlåtande angående riksstatens Sjetta hufvudtitel;

Samma Utskotts Utlåtande N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ytterligare räntefrihet å ett staden Strömstad beviljad lån; samt

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 10, i anledning af väckt motion om ändring i nu gällande formulär för fyrktalslängd; och

N:o 11, i anledning af väckt motion om ändring af eller tillägg till gällande föreskrifter om bröstarf.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgörömal beviljades:

- Herr Friherre *J. O. H. Koskull* under 4 dagar från och med den 4 Mars,
» *G. F. Asker* under 12 dagar från och med den 10 Mars, och
» *E. V. R. L. Königsfeldt* under 10 dagar från och med den 10 Mars.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 11 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.
